Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat — פרייז 20 גראשען — הײנט 10 זײטען

נײער פאלקסבלאט

אונפארטײאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צײטונג

Nr. 260 (952 | Łódź, Niedziela 14 Listopada 1926 | פֿירטער יאָהרגאַנג | לאָדז, זונטאג ח כסלו תרפ"ז. | Nr. 260 (952

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel. 24-71 || אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

I-sza Wielka Loterja Fantowa Domu Sierot „SIENKIEWICZÓWKA"

ZAWIADOMIENIE.

LOSOWANIE Sienkiewiczówki rozpocznie się dnia 26-go i trwać będzie do 30-go listopada r. b.

KTO WYGRA? Samochód 5-io osobowy (nowy) **motor № 13516724**

6,000 Fantów m. in. Samochód 5-io osobowy, pianino, zegarki, papierośnice, dywany perskie, meble, motocykl, rowery, kryształy, maszyny do szycia, maszyny do pisania, koń, bryczka, gramofony i t. d. i t. d. i t. d.

Fanty wydawane będą zaraz po ogłoszeniu oficjalnej tabeli szczęśliwym posiadaczom losów.

UWAGA: **W niewielkiej ilości pozostałe losy sprzedaje od dziś tylko Komitet I-ej Wielkiej Loterji Fantowej Domu Sierot „Sienkiewiczówka", ul. Piotrkowska Nr. 82** w godz. rano 9 do 1 i od 3 do 7 wiecz.

po cenie 20 gr. za numer **Los z 5-ma numerami zł. 1.—**

Dla wygody Sz. Publiczności Komitet czynny będzie w niedzielę przez cały dzień. **Samochód w tym dniu do obejrzenia NA MIEJSCU ul. PIOTRKOWSKA Nr. 82.**

822

Kup los — wygrasz napewno!

Łódzkie Towarzystwo Elektryczne

SPÓŁKA AKCYJNA,

zawiadamia pp. odbiorców prądu, że, stosownie do §§ 75, 80, 81, 82 i 95 uprawnienia rządowego Nr. 12, ceny prądu, obowiązujące pp. odbiorców za miesiąc **październik 1926** roku, obliczone w walucie obiegowej na dzień 7 listopada r. b., wynoszą za jedną kilowatogodzinę:

dla światła 83,04 gr.
dla siły 34,46 gr,

z opustami, przewidzianemi uprawnieniu rządowem.

W zależności od terminów zapłaty oraz na zasadzie poszczególnych umów udzielane będą opusty dodatkowe.

דער ענטפער איז אַ גאַנץ אײנפאַכער:

ראַדיאָן וואַשט אַ דאַנק דאָס גרויסטן פּראָצענט אויסגעצײכענטען זײף און צוזעצונג פון פּראָשעק און מאָלט ווײס צוליב דעם אויסמיילען זיך פון זויערשטאָף.

ראַדיאָן פאַרטרעט פולשטענדיג דאָס וואַשען מיט די הענד און דאָס ווײס מאַכען אויף דער זון

ראַדיאָן שוינט די וועש, איז אונטער אַ גאַראַנטירטע פרײ פון כלאָרעק.

„SATURNIA" Sp. Akc. Warszawa : אויסשליסליכע פּראָדוצענטען

1.	2.
„Saturnia" Sp. Akc.	Proszę o nadesłanie bezpłatnej próbki „RADION"
Wydział „RADION"	Nazwisko:
Warszawa	Miejscowość:
skrzynka pocztowa 149.	Bliższy adres:
	„Najer Folksblat"

דער קופּאָן נומ׳ 2 דאַרף מען אויספילען און אויפקלעבען אויף דער טעקסט-זייט פון דער פּאָסט-קאַרטע און דעם קופּאָן נומ׳ 1 אויף דער זייט פון דעם אַדרעס.

821

נאָך לאַנגע און שווערע לײדען איז נעכטען פרײטאָג ד. 12 נאָוועמבער 1926 געשטאָרבען אין עלטער פון 79 יאָהר אונזער ליבע מוטער, גרויסמוטער, שוויגערמוטער און מומע

נ. ע. נאכע דעססאו

(נעב. יוזעפאָוויטש) (מעיר פּיעטראַקאָוו.)

די לוױה קומט פאַר הײנט, זונטאָג, ד. 14. נאָוועמבער ה. י. 12 אַ זײגער מיטאָג פון טרויער-הויז, פּיעטריקאָווער 92, וועגען וואָס עס מעלדען מיט

די טיפטרויערנדע פאַמיליע,

809

וויכטיגע פאַר זאַקען-פאַבריקאַנטען און נײהגאַרן-הענדלערס.

די לאַנג-יעהריגע פירמע **ברידער ליבערמאַן** לאָדז, האָט ערעפענט איהר פאַבריקס לאַגער אויף

פאָלודניאָווא 2

טעלעפאָן-נומערן 12-43 — 14-18

פון זעמטליכע געפאַרבטע, מערצעריזירטע און נײה גאַרנען צו גומערן. **רעעלע בעהאַנדלונג.** פאַר פּראָוינץ — פראַנקאָ פּאָסט.

804

ברכת מזל טוב חמה ולבבית הרינו מביעים בזה לכבוד הגביר והמפיד פרנס הקהלת

ר׳ יוסף נ״י ציטרין ורעיתו

לשמחת כלולת בנם הב׳ **שלמה זלמן** נ״י שהוחגה ביום ה׳ ויצא ישבעו ממם רוב נחת עושר ואושר

הגבאים והמתפללים ביה״מ גור שברחוב ברזעזינסקא 50.

807

פרעזידענט געעפענט די סיים-סעסיע

די זיצונג אין שלאס.—עטליכע יודישע סענאטארען און דעפוטאטען נעקומען. — די זיצונג געדויערט 3 מינוט. — די ערשטע סיים-זיצונג.

עקספאזע פון פינאנץ-מיניסטער טשעכאוויטש.

פאר דער ערעפנונג פון דער סעסיע.

ווארשא, 13 (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט) די קאנפליקטען, וועלכע זענען פארגעקומען פאר דער ערעפנונג פון דער איצטיגער סיים-סעסיע, די רעזאלוציעס פון דער לעצטער קאנפערענץ פון פ. פ. ס. וועגען איבערגעהען צו אפאזיציע צו דער רעגירונג, דער פערזענליכער פרעסע-דעקרעט האבען געשאפען א גרויסע שפאנונג צו דער זיצונג אין שלאס און צו דער זיצונג אין סיים, וועלכע איז בעשטימט געווארען אויף 4 א זייגער נאכמיטאג.

די שפאנונג איז געווארען נאך שטארקער, ווען פרייטאג אין אווענד איז בעוואוסט געווארען, אז נישט פ.פ.ס., אוקראינער, דייטשען, ווייסרוסען און אויך די יודישע „קאלא" וועלען נישט געהען צו דער זיצונג אין שלאס, די „יודישע קאלא" האט דערביי געמאלדען, אז זי וויל דערמיט נישט דעמאנסטרירען געגען דעם פרעזידענט, נאר וויל דעמאנסטרירען געגען אויפצוואונגען דער געוועהלטער פאלקס-רעפרעזענטאנץ דאס געהען אין שלאס.

שבת איז שוין אויך געווען בעוואוסט, אז די זיצונג אין שלאס וועט זיין זעהר א קורצע, דער מלוכה-פרעזידענט וועט לייענען דעם דעקרעט וועגען עפענען די סיים-סעסיע און דערנאך וועט ער האלטען א קורצע רעדע, טראץ אלע קלאנגען איז געווען בעשטימט, דאס דער פרעמיער מארשאל פילסודסקי וועט נישט האלטען קיין רעדע נישט אין שלאס און נישט אין סיים.

אויף דער סיים-זיצונג איז געווען בעשטימט, אז ס'זאל האלטען די בודזשעט-עקספאזע דער פינאנץ-מיניסטער טשעכאוויטש.

אין שלאס.

פאר 2 א זייגער נאכמיטאג האבען זיך אן צוזאמענצוקומען די דעפוטאטען און סענאטארען אין שלאס, די פרעקווענץ איז אבער זעהר א קליינע, איינגאנצען זענען געקומען ביז 200 דעפוטאטען און סענאטארען, טראץ דעם בעשלוס פון דער יודישער „קאלא" זעהט מען אין שלאס די יודישע דעפוטאטען און סענאטארען: מאזעק, דייטשער, פעלדמאן און הויזנער, דעפ. ווינציהער איז אויך געווען אבער אמטליך אלס סעקרעטאר פון סיים.

עס ווארפט זיך אויך אין די אויגען די אפוועזענהייט פון סענאט-מארשאלעק טראמפטשינסקי.

פאר'ן אנהויב פון דער זיצונג האט פאסירט פאלגענדער כאראקטעריסטישער עפיזאד, דער סיים-מארשאלעק ראטאי האט געוואלט אריינגעהן אין קאבינעט פון מלוכה-פרעזידענט מאשטשיצקי, מ'האט איהם אבער אהין נישט אריינגעלאזען.

פונקט 2 א זייגער קומט אריין דער מלוכה-פרעזידענט צוזאמען מיט מארשאל פילסודסקי. דער מיניסטארען-ראט איז אין פולען קאמפלעט. דער מלוכה-פרעזידענט געהט ארויף אויף דער ספעציעל צוגעגרייטער טריבונע און לייענט דורך דעם דעקרעט וועגען דער ערעפנונג פון דער סיים-סעסיע. די גאנצע זיצונג האט געדויערט אנ'ערך דריי מינוט.

די דעפוטאטען זענען געשטאנען, (ווייל האבען ממילא נישט געקענט זיצען, ווייל ס'זענען נישט געווען צוגעגרייט קיין שטוהלען), נאך דער דאזיגער קורצער זיצונג האבען די דעפוטאטען און סענאטארען פערלאזען דעם שלאס.

אין סיים

אין געגענזאץ צום שלאס, איז אין סיים געווען לעבעדיג. ס'זענען געקומען כמעט אלע דעפוטאטען, אין די קולוארען איז הייס, מ'דיסקוטירט, מ'האלט אן בעראטונגען און דער בופעט לייזט... מ'גרייט צו דרינגענדע פארשלאגען,

בעת דער זיצונג פון סיים איז געקומען צופאהרען דער פרעמיער מארשאל פילסודסקי און האט אפגעהאלטען א בעראטונג מיט'ן מארשאלעק ראטאי וועגען דער ווייטערדיגער ארבייט פון סיים, בעת די בודזשעט-דעבאטען. די בעראטונג האט געדויערט ארום 15 מינוט. די עמאציע פון דער זיצונג איז געווען די אויסגעשרייען פון די קאמוניסטען: „נידער מיט דער פאשיסטישער דיקטאטור פון דער רעגירונג" און דער ארעסט פון א משוגענעם, וועלכער האט נאך דער זיצונג געוואלט האלטען א רעדע צום פובליקום.

די זיצונג פון סיים.

עטליכע מינוט נאך פיר עפענט דער מארשאלעק די זיצונג. עס ווערען אריינגעטראגען פארשלאגען וועגען צוריקציהען דעם פרעסע-דעקרעט, ענדערען דעם 25. פונקט פון דער קאנסטיטוציע א. א. די קאמוניסטען טראגען אריין א פארשלאג, אז די פראגע פון פרעסע-דעקרעט זאל זיך געפונען אויף דער היינטיגער זיצונג פון סיים, דער פארשלאג ווערט אפגעווארפען. דער מארשאלעק גיט דאס ווארט דעם פינאנץ-מיניסטער.

עקספאזע פון מיניסטער טשעכאוויטש.

דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 1927/8 שטעלט זיך פאר אין די הוצאות 1,898,679,975 זלאטעס און אין הכנסות 1,899,252,571 זלאטעס. די רעגירונג רעכענט דעם גרעסטען טייל פון די הכנסות צו בעקומען פון די דאנינעס און מאנאפאלען. דער מיניסטער האלט, אז דער הכנסה-שטייער וועט זיך פערגרעסערען מיט 120 מיליאן זלאטעס. א ספעציעלען געוויכט לעגט אבער די רעגירונג אויף שפירט און טאבאק מאנאפאל.

אין צוזאמענהאנג מיט די פערשידענע ידיעות פון די צייטונגען ערקלערט דער מיניסטער, אז

קיין אינפלאציע וועט נישט זיין,

עס קען אויך נישט זיין קיין רייד וועגען א ירידה פון זלאטע, להיפוך, די ארבייט געהט איצט וועגען סטאביליזירען דעם זלאטע אויף א העכערען קורס ווי ער איז איצט. דער

יקרות

אין ענטשטאנען צוליב דעם אלגעמיינעם פינאנץ-קריזיס אין יאהר 1925. די רעגירונג הויבט איצט אן אנ'ענערגישען קאמף מיט'ן יקרות, אבער דער קאמף וועט זיין נישט קיין אויפדרינגליכער און בינדענדער. די רעגירונג וויל נישט בינדען די פרייע קאנקורענץ, וועלכע דארף זיך ענטוויקלען, דער מיניסטער פערופט זיך אויף די עדות פון הילטאן יאנג און פראפ. קעמערער און זאגט, אז ביים פינאנץ-מיניסטעריום דארף געשאפען ווערען א פינאנץ-ראט, וועלכער זאל מיטארבייטען מיט דער רעגירונג. דער יקרות אויף

קרעדיט

קומט דערפון, וואס אין פוילען זענען פערהאן צופיל באנקען, וועלכע פיהרען נישט קיין זעלבסטשטענדיגע עקזיסטענץ, נאר דערהאלטען זיך קינסטליך. זיי ליקווידירען זיך שוין איינציגווייז און דערפון וועט געוויס ארויסקומען א טובה פאר דער בילינקייט פון קרעדיט וואס שייך אנ'אויסלענדישער

הלואה

דארף מען זי נישט נעהמען פאר יעדען פרייז און ביי אלע בעדינגונגען. מיר וועלען בעקומען גוטע בעדינגונגען, אדער אפשר זיך אינגאנצען בעגעהען אהן הלואה ווען מיר וועלען ביי אונז אדורכפיהרען א ווירטשאפטליכע סטאביליזאציע.

ארבייטסלאזיגקייט

אין דער אינדוסטריע איז זייט א לענגערע צייט אנ'אויפלעבונג. די ארבייטסלאזיגקייט פערקלענערט זיך. אנשטאט 359 טויזענד ארבייטסלאזע, וואס זענען געווען אין חודש יאנואר איז איצט פערהאן נאר 197 טויזענט.

דער האנדעלס בילאנס ווייזט ארויס אין די לעצטע 9 חדשים א כסדר'דיגע שטייגערונג, וועלכע בעטרעפט א סומע פון 344 מיליאן זלאטעס אין גאלד. דער געלד'אומלויף איז אויך געשטיגען. זייט'ן חודש יולי איז דער מלוכה-בודזשעט געקומען צו א גלייכגעוויכט.

דער מיניסטער ווייזט אבער צום סוף אן, אז מ'דארף די ציפערען נישט איבערשאצען, מ'דארף נאך א סך ארבייטען, ביי א גוטער קאניונקטור און א געניטען ווירטשאפטליכען פלאן קען פוילען זיך ארויסבעקומען פון דער שווערער לאגע. ווייטער ווייזט דער מיניסטער אן, אז פוילען אלס אגראר-לאנד דארף נעהמען אונטער א בעזונדערן שוץ די אגראר-אינדוסטריע, דער מיניסטער זאגט אויך, אז די רעגירונג האט אוועקגעשיקט קיין אויסלאנד בעאמטע, כדי צו שטודירען די שטייער-סיסטעמען אין פערשידענע לענדער.

נאך דער רעדע פון פינאנץ-מיניסטער ווערט די סיים-זיצונג געשלאסען.

יודישע זשורנאליסטען געגען פרעסע-דעקרעט

ווארשא, 13. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אונטערן פארזיץ פון ה' מיכאלעוויטש איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון יודישען ליטעראטען- און זשורנאליסטען-פעראיין וועגען אננעהמען א שטעלונג צו דעם נייעם פרעסע-געזעץ. נאכ'ן רעפעראט פון ב. זינגער איז אנגענומען געווארען פאלגענדע רעזאלוציע.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון יודישע ליטעראטען און זשורנאליסטען שטעלט פעסט: 1) אז די פרעסע-פארשריפטען פון די אקופאציע-מאכטען האבען געבונדען די פרעסע און נישט דערלאזט זיך פריי ארויסצוזאגען. 2) די רעפרעסיעס זענען ספעציעל געווען געווענדעט געגען דער יודישער פרעסע, וואס איז שיקאנירט געווארען דורך דער אדמיניסטראציע-מאכט. 3) דער דעקרעט פון 4 טען נאוועמבער נישט נאר צו מאכט לייכטער די פרעסע-פארשריפטען, נאר להיפוך פיהרט נאך איין פערשידענע פערשארפונגען, בעזונדערס שמערצליך האט געטראפען דעם פונקט וועגען אויפגעבען די אויטארען און פסעודאנימען.

דאס איבערגעבען ארויסצולעגען די שטראפען די אדמיניסטראציע-מאכט האט בעזונדערס געטראפען די יודישע פרעסע, וועלכע ס'וועט אונמעגליך ווערען צו קריטיקירען די אדמיניסטראטיווע מאכט, וואס שיקאנירט ספעציעל די יודישע בעפעלקערונג.

פראטעסטירענדיג געגען דעם דעקרעט פאדערט די אלגעמיינע פערזאמלונג: 1) אפצושאפען דעם דעקרעט, 2) ארויסצוגעבען א פרעסע-געזעץ אין הסכם מיט דער קאנסטיטוציע און 3) אנולירען אלע ביז איצטיגע פרעסע-פראצעסען און שענקען די שטראפען.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פערזיכערט פייערליך, אז קיין שום רעדאקטאר אדער ארויסגעבער פון די יודישע צייטונגען וועלען נישט ברעכען דעם פרינציפ פון רעדאקציע געהיימניש.

יודישער אולטימאטום צו רומעניע.

קאלאניזאציע אין ארגענטינא פערגרעסערט אויף 25 פראצ.—טעטיגקייט פון יק"א אין רוסלאנד און פוילען.

(קארעספאנדענץ פון לאנדאן צום „נייעם פאלקסבלאט").

דעם 5-טען ה. ח. איז פארגעקומען א זיצונג פון „אנגלא דזשואיש אסאסיישאן", פארזיצער איז געווען לעאנארד מאנטעפיארע. אויף דער זיצונג איז אבגעגעבען געווארען א בעריכט פון „דזשאינט פארעין קאמיטע" (קאמיטעט פאר אויסערליכע ענינים).

ד"ר גאסטער האט געפרעגט, צי זענען פארגעקומען געוויסע ענדערונגען אין דער פראגע פון בירגערשאפט אין רומעניען. ה' לוסיען וואלף האט געענטפערט, אז די רומענישע רעגירונג פערשטעהט, דאס אין דער פראגע פון בירגערשאפט איז זי בעגאנגען א גרויסען פעהלער, אבער זי קען נישט ענדערען דאס, וואס איז געשעהען. עס דארפען איצט ערלעדיגט ווערען 14,000 ביטעס פון בע'עולה'טע דורך די פעראָרדנונגען וועגען בירגערשאפט. לוסיען וואלף לעגט פאר שיקען דער רומענישער רעגירונג אן אולטימאטום און פאדערן צו ערפילען דעם צוזאג, וואס דער רומענישער אויסערן-מיניסטער האט געגעבען אין גענף, און ווארטען אויפ'ן ענטפער פון דער רומענישער רעגירונג ביז דעם 15-טען נאוועמבער. אין דער ערגעכטער ערלעדיגונג פון דער בירגערשאפטס-פראגע איז פעראינטערעסירט דער פעלקער-בונד, דער אינטערנאציאנאלער רויטער קרייז, אינסטיטוציעס צו העלפען היימלאזע, עמיגראציע געזעלשאפטען און אנד.

דאן האט ה' לעאנארד מאנטעפיארע אבגעגעבען א בעריכט וועגען דער קאלאניזאציע-טעטיגקייט פון „יקא" אין דרום-אמעריקא, אין ארגענטינא איז צו ערווארטען היי-יאהר א גערעטעניש. אין אלע קאלאניעס קען מען בעמערקען א גרויסע בעסערונג. פון אנהויב יאהר איז די צאהל קאלאניסטען, וואס האבען פאלשטענדיג אויסגעצאהלט זייערע חובות און זענען אייגענטימער פון זייער ערד, געשטיגען ביז 7.723 ד. ה. אויף א פירטעל פון אלע קאלאניסטען. אויך אין בראזיליען ענטוויקעלט זיך גוט די קאלאניזאציע. אין קאנאדע איז געשטיגען די צאהל פארמערס אין די „יקא"-קאלאניעס, וואס שייך ארץ-ישראל האט „יקא" אויך א טייל אין דער א"י לייה-באנק, וועלכע ווערט פערוואלטעט דורכ'ן ווירטשאפטס ראט אין לאנדאן.

ה' מאנטעפיארע האט ווייטער אבגעגעבען א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון „יקא" אין די אייראפעאישע מזרח-לענדער. צווישען די געוועזענע יודישע הענדלער אין רוסלאנד איז ענטשטאנען א סטיכישער דראנג צו ערד ארבייט. צוליב די נייע פאליטישע גרעניצען זענען פערלוירען געגאנגען פיל אפזאץ מערק און דערפון האט געליטען אין דער גרעסטער מאס דער יודישער מיטעל-שטאנד. דער אגרא-דזשאינט פיהרט דורך א גרויסען פלאן פון יודישער קאלאניזאציע. „יקא" פיהרט איהר טעטיגקייט אין א קלענערען מאסשטאב.

אין פוילען האט „יקא" אין צוזאמענהאנג מיט דער אגראר-רעפארם, געהאלפען די פריהערדיגע ערד-פאכטערס זיי זאלען ווערען אייגענטימער פון באדען. „יקא" שטיצט אויך אין פוילען הינדערטער לייה-און שפאר-קאסעס, וואס צעהלען כמעט 90.000 מיטגלידער. ד"ר גאסטער האט געפרעגט, פארוואס בעטייליגט זיך „יקא" אין אזא קליינער מאס אין דער קאלאניזאציע אין סאוויעט-רוסלאנד.

דערויף האט דער וויצע-פרעזידענט פון ראט פון „יקא" ה' קאהען געענטפערט, אז „יקא" האט נישט אזעלכע גרויסע געלד-מיטלען ווי דער אגרא-דזשאינט און בעגרעניצט זיך דערווייל דערמיט, וואס זי פערגרעסערט די צאהל קאלאניסטען אין די אלטע קאלאניעס אין דרום-רוסלאנד. אין דער צוקונפט וועט „יקא" שטרעבען צו פערגרעסערען איהר טעטיגקייט גלייך מיט'ן „דזשאינט" (י.ס.א.)

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז אנהויבענדיג פון זונטאג, ד. 14. נאוועמבער וועלען צוגעשיקט ווערען צו אלע אונזערע מיטגלידער און סימפאטיקער

קאלענדארען

וועכענטליכע און טעגליכע אויפ'ן יאהר 1927, אין א שעהנער אויספיהרונג.

בעמערקונג: טיכטיגע אינקאסענטען—קעמען קענען זיך מעלדען אין פעראיינס-קאנצעלאריע, ציגעל-גאס 53

נאכט-פאנאפאריע ביים „לינת הצדק". 817

ב ו ל י ד.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל אונזער גבאי ה' דוב פאצאנאווסקי צוליב'ן טויט פון זיין

מוטער נ. ע.

בית התפילה של המורחי 825

Dr. med. A. MAZUR

נארוטאוויטשא (דזיעלנא) 44, טעל. 22-44

נאז, אויערען און האלז-קראנקהייטען, שטימע און שפראך-פעהלערן (שטאמלען א. א. וו.)

נעהמט אן פון 2—12 און פון 6^{30}—8 אוונד. 808

מאראטשעווסקי בלייבט אין דער רעגירונג

ער האט זיך אפגעזאגט פון אלע מאנדאטען אין פ.פ.ס.

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט) מיניסטער מאָראַטשעווסקי האָט צוגעשיקט אַ בריף צום צענטראַלען אויספיהרונגס-קאָמיטעט פון פ.פ.ס., אין וועלכען ער זאָגט זיך אָפּ פון אַלע מאַנדאַטען, וועלכע ער האָט אין פ.פ.ס. מינ. מאָראַטשעווסקי גיט אויך צוריק דער פ.פ.ס. דעם סיים-מאַנדאַט און ערקלערט, אַז ער פערבלייבט ווייטער אין דער רעגירונג.

שטעלונג פון יוד. „קאלא“ צו דער רעגירונג

איז נאך נישט אנגענומען-געוואָרען.

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט). נאָך דער זיצונג פון סיים איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון יודישען „קאָלאָ“. ס'איז פאָרגעקומען אַ דיסקוסיע בנוגע דער שטעלונג פון יודישען „קאָלאָ“ צו דער רעגירונג בכלל און צום ביודזשעט-פּרעלימינאַר. נאָך דער דיסקוסיע, אין וועלכער ס'האָבען אָנטיילגענומען די דעפּוטאַטען האַרטגלאַס, ראָזמאַרין א. אַ., איז דערווייל קיין שום בעשלוס נישט אָנגענומען-געוואָרען. ס'איז נאָר בעשלאָסען-געוואָרען, אַז בעת דער ערשטער לעזונג פון ביודזשעט זאָל דאָס יודישע „קאָלאָ“ שטימען אָפּצושיקען דעם ביודזשעט אין דער קאָמיסיע.

דעפּ. קירשבראָון איז דאַן שטאַרק אַרויסגעטרעטען געגען די דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען, וועלכע זענען אָנוועזענד געווען אויף דער זיצונג אין שלאָס, אויך אין דער דאָזיגער פראַגע איז נאָך נישט אָנגענומען-געוואָרען קיין בעשלוס.

פראטעסט געגען דער נאמינאציע פון פראפ. קוזא.

בוקאַרעסט. (יט"א) דער יורידישער פאַקולטעט פון אוניווערזיטעט אין יאַסי, וואָס בעשטעהט איצט אין דער מעהרהייט פון אַגרעסיווע פּראָפעסאָרען, האָט בעשלאָסען צו פּראָטעסטירען געגען דעם, אַז דער אַנטיסעמיטישער פּראָפעסאָר קוזא זאָל צוריק בעשטימט ווערען אַלס פּראָפעסאָר אין יאַסער אוניווערזיטעט.

קריסטליכע קאנפערענץ פאדערט אויף קעניגין מאריא זיך אנצונעמען פאר יודען און באפטיסטען אין רומעניען.

באַלטימאָר, (י. ט. א') נישט נאָר יודען אין אַמעריקא, נאָר אויך די באַפּטיסטען, אַ קריסטליכע סעקטע אין אַמעריקא האָבען זיך בענוצט מיט דער געלעגענהייט פון קעניגין מאַריאַס בעזוך אין אַמעריקא צו פאָדערן גערעכטיגקייט און טאָלעראַנץ פאַר נישט-רומענער אין רומעניען. די 91-טע, יעהרליכע קאָנפערענץ פון „באַפּטיסטען פעראיין“ האָט אָנגענומען אַ רייה רעזאָלוציעס וועגען די רדיפות געגען באַפּטיסטען און יודען אין רומעניען.

צוגענומען ביי פרויען דאס וואהל - רעכט אין די פעראייניגטע סינאגאגען אין ענגלאנד.

לאָנדאָן, (יט"א) דאָ איז פאָרגעקומען אַ געמיינזאַמע זיצונג פון קאָמיטעט און פון דעלעגאַטען פון די פעראייניגטע סינאַגאָגען אין ענגלאַנד. אַ לעבהאַפטע דעבאַטע האָט אַרויסגערופען די פראַגע פון וואַהל-רעכט פאַר פרויען אין שוהל-קהלות. דער פאָרזיצער סער ראָבערט קאָהען האָט זיך אַרויסגעזאָגט פאַר וואַהל-רעכט פון פרויען. דאַגעגען זענען די אָנוועזענדע רבנים שאַרף אַרויסגעטרעטען געגען געבען וואַהל-רעכט די פרויען. די רבנים האָבען אָנגעוויזען, אַז 80 רבנישע אויטאָריטעטען און דער גאַנצער וועלט האָבען זיך אַרויסגעזאָגט, אַז דאָס געבען וואַהל-רעכט פרויען אין קהלות איז געגען דעם יודישען דין. דאָס זעלבע האָט פעסטגעשטעלט הרב הראשי קוק אין ארץ-ישראל און דער חפץ-חיים.

נצזיגט האָט דער שטאַנדפּונקט פון די רבנים. מיט אַ מעהרהייט פון 211 געגען 158 שטימען איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען דער פאָרשלאָג צו געבען וואַהל-רעכט די פרויען.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47 tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהײטן. כפּעצ. לונגען און האַרץ קראַנקהײטן בעשטראַלונגען מיט קונסטליכע בערג-זון.
נעמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג.

14-טע מלוכה-לאטעריע

2-טע קל. 1-טער טאָג.

20,000 זל.: נומער 28480.

10,000 זל.: — 43513.

5,000 זל.: — 35280.

1,000 זל.: — 20844.

500 זל.: — 4249 18624 73619.

300 זל.: — 1799 27991 54350.

250 זל.: — 7895 29560 33203 47571 54248 54557 72690 74354.

200 זל.: — 13864 14279 26322 31661 33779 37157 46251 49735 50620 59474 59986 77879.

2-טער טאָג.

40000 זל. נר.: 53305.

2000 זל. נר.: 18548 60483.

1000 זל. נר.: 56113.

300 זל. נר.: 16393 46833.

150 זל. נר.: 12081 43310 47743 60226

200 זל. נומ. 4579 4801 9599 10023 16107 16252 17872 50953 58550 63415 64229 68304 74251 76843.

דאס לעבען פון די מאראנען אין פארטוגאל

אינטערוויאו מיט אינזש. שמואל שווארץ.

נאָך ליסאַבאָן איז געקומען צו זיינע עלטערן נאָך 30 יאָהר אָפּוועזענהייט פון פּוילען דער בלוואוסטער פאָרשער פון די מאַראַנען אינזש. ש. שוואַרץ, דער זוהן פון בעקאַנטען כלל-טוהער, סאָרזיצער פון דער קהלה, אונזער חשוב'ן מיטאַרבייטער ה' יששכר שוואַרץ.

אונזער מיטאַרבייטער האָט בעזוכט דעם גאַסט און געהאַט מיט איהם אַ שמועס. ה' שוואַרץ בעזיצט די שפּראַכען פּויליש, רוסיש, דייטש, פּאָרטוגעזיש, ענגליש, פראַנצויזיש, העברעאיש און רעדט הגם מיט אַ געוויסער אָנשטרענגונג אַ פּשוט'ן מאַמע-לשון.

ה' שוואַרץ דערצעהלט: אויף די מאַראַנען האָט ער זיך אָנגעשטויסען גאַנץ צופעליג, געקומען איז ער אין פּאָרטוגאַל אַלס אינזשינער צו פאָרשען די דאָרטיגע בערג און גרובען. צופעליג זיך אָנגעשטויסען אויף מאַראַנען (אנוסים) און זיך פעראינטערעסירט מיט זיי. די מאַראַנען, לעבען זיך מיט זייער אייגענאַרטיגען לעבען, טרעפען זיך צונויף צוזאַמען און זענען זעהר פערקאָנספּירירט. אין משך פון הונדערטער יאָהרען זענען זיי צוגעוואוינט געוואָרען צו די בעהיימנישען, אַז ס'איז ביי זיי געוואָרען אַ מין טייל פון זייער קולט. דערפאַר טאַקי איז זייער לאַגע פון נאַציאָנאַלען שטאַנדפּונקט געוואָרען אַזוי געפעהרליך דוקא אין דער לעצטער צייט, ווען די רעליגיע געהט אָפּ אויפ'ן הינטערשטען פּלאַץ אינ'ם גאַנצען לאַנד.

דער נייער יונגער דור, וועלכער רייסט איבער מיט די רעליגיעזע טראַדיציעס, פערלירט אַלע פעדים, וואָס בינדט איהם מיט יודישקייט, וועלכע איז ביז איצט בעשטאַנען בלויז אין די רעליגיעזע טראַדיציעס. די מאַראַנער האַלטען זיך פאַר אמת'ע יודען, רעדען פּאָרטוגעזיש, ריכטען אָב זייערע תפלות אויף פּאָרטוגעזיש, קענען נישט קיין העברעאיש זענען אָבער נישט מל זייערע קינדער און האָבען ביז דער סאַמע לעצטער צייט נישט געהאַט קיין שום פערבינדונג מיט דער אויסערליכער יודישער וועלט. קיין קהלה-לעבען איז ביי זיי נישטאָ. די תפלות ריכטען זיי אָב אין פּריוואַטע הייזער גרופּענווייז. מיט דעם רעליגיעזען לעבען פיהרען אָן די פרויען. פון די יודישע י"ט ווערט ביי זיי אָבגעהיט שבת, יום-כפור, פּסח, אסתר-תענית. פון די יודישע מנהגים זענען פערבליבען חתונה, קבורה תפלות. אַזאַ איינער, וואָס האָט טעג פאַר יו"כ געגעסען טריפה, ווערט אומריין און טאָר יו"כ נישט פאַסטען און נישט געפינען זיך אין דער סביבה פון די, וואָס האַלטען אָב דעם תענית. דאָס זעלבע איז, וואָס עסען טריפה 30 טאָג פאַר פּסח ד. ה. נאָכ'ן אסתר-תענית טאָרען נישט פייערען פּסח.

אַזוי ווי דאָס רוב מאַראַנען פיהרען אַ רייזע-לעבען און געפינען זיך נישט אין דער היים קומט זיי אויס צו עסען טריפות (אויך צוליב דעם, כדי נישט מגלה צו זיין, אַז זיי זענען אנוסים-יודען) טרעפט עס כמעט שטענדיג, אַז די י"ט פון יו"כ און פּסח פראַווען די פרויען מיט די קינדער און די מענער בלייבען פון דער זייט. דאָס האָט שוין געבראַכט דערצו, אַז דאָס אָבהיטען די רעליגיעזע צערעמאָניע איז געבליבען פאַר דער פרוי.

דאָס געזעלשאַפטליכע לעבען איז ביי די מאַראַנער נישט ענטוויקעלט. נישט ענטוויקעלט איז אגב אויך דאָס געזעלשאַפטליכע לעבען ביי די יודען איבערהויפּט. אין ליסאַבאָן צ. ב. האָט מיט אַ רייה יאָהרען צוריק עקזיסטירט אַ ספר'דישע יודישע קהלה מיט אַן אייגענעם רב. דער דאָזיגער רב לפּוי איז מיט אַ רייה יאָהרען צוריק איינגעלאַדען געוואָרען אַלס פּראָפעסאָר אין אַ איטאַליענישער אוניווערזיטעט און זינט דאַן איז ליסאַבאָן פערבליבען אָהן אַ רב. ערשט איצט, ביי דער געלעגענהייט פון ה' שוואַרץ'ס זיין אין פּוילען ווערט אָהין איינגעלאַדען אַלס רב פאַר דער דאָרטיגער קהלה אַן אשכנז'ער יוד, אַ מאָדערנער געלערנטער, וועלכער וועט בעדינען דאָס גאַנצע פּאָרטוגעזישע יודענטום און די אנוסים.

אַ בעדייטענדע יודישע קהלה האָט עקזיסטירט אויך אויף די אַזאָרער אינזלען, זי איז אָבער איצט צופאַלען און ס'איז אין פּאָרטוגאַליען קיין קהלה-לעבען נישט פערהאַנען.

די מאַראַנען זענען אין פּאָרטוגאַל פערהאַנען אין אַ גרויסער צאָהל. ערשטערווייז פערנעהמען זיי גאַנצע דערפער. אין קאָווילהאַן צ. ב. (דאָס פּאָרטוגעזישע לאָדז ווי ה' שוואַרץ דריקט זיך אויס) זענען זיי פערהאַנען איבער 2000, די צאָהל פון 10.000, וואָס איז אין אַנהויב אָנגעגעבען געוואָרען איז זעהר הויך פון דער וויר'ליכקייט. זיי בעשעפטיגען זיך מייסטענס מיט האַנדעל און אייניגע אינדוסטריען זענען אינגאַנצען בעהערשט דורך זיי. אַזוי איז למשל מיט דער טעקסטיל-אינדוסטריע. אָנהויבענדיג מיט'ן קלויבען די וואָל און ענדיגען מיט דער אויסאַרבייטונג אין די פאַבריקען און דעם פערקויף, געפינט זיך עס אַלץ אין זייערע הענד. דאָס זעלבע איז מיט די בלעכער, וועלכע אַרבייטען אויס פערשידענע בלעכענע זאַכען און פערקויפען עס אַליין אין אַנדערע פּלעצער. זייער מאַטעריעלע לאַגע איז אין אַלגעמיין נישט קיין שלעכטע און דעריבער איז דער פּלאַן פון פּאַריזער אַליאַנס, צו שאַפען פאַר זיי אַ מעגליכקייט, צו קאָלאָניזירען זיך אין פראַנקרייך נישטאָקטועל, נישטאָ קיין נויטווענדיגקייט אין דעם.

קיין אַנטיסעמיטיזם איז אין פּאָרטוגאַל נישטאָ. להיפּוך, ס'איז פערהאַנען אַפילו אַ געוויסער פילאָסעמיטיזם, אין אַ ספּעציעלע בעציהונג צו יודען. יודען איבערהויפּט ווערען דאָרט בעטראַכט פאַר גרויסע מלומדים (יעדער קען דאָך העברעאיש) און כמעט יעדער יוד איז אַ מולטימיליאָנער. ס'איז פערהאַנען צו זיי אַ צוטרוי. אין ליסאַבאָן איז פערהאַן ביז 60—70 יודישע פאַמיליעס אשכנזער יודען, וואָס האָבען די ערשטע צייט בעלעבט זעהר צוזאַמענגעבונדען. אייגער פון די דאָזיגע יודען האָט אַפילו אָרגאַניזירט אַ העברעאישען לעהרער פון ווילנער געגענד, ווייל דאָרט ציז אַזאַ נישט געווען בנמצא. לעצטענס איז זייער צוזאַמענבונד נעהאָרען שוואַכער. זייער אָרט לעבען רופט אַרויס אַ אונצופרידענהייט ביי די מאַראַנער צוליב זייער נישט רעליגיעזען אויפפאַלמען זיך, עסען טריפה בפרהסיא א.א.וו.

די מאַראַנען בכלל בעטראַכטען זיך אַלס די עכטע ריכטיגע יודען. דער סודות'דיגער אָרט לעבען האָט דערפיהרט, ווי געזאָגט, צו דעם, אַז ווען דער איינפלוס פון קלער איז געפאַלען איז ביים רוב נאָך פונדעסטוועגען פערבליבען די מורא טאָמער קומט ווידער אַ מאָנאַרכיע, דער קלער קומט צום רודער און ס'וועלען זיך ווידער אָנהויבען די פערפאָלגונגען געגען זיי, ביי אַנדערע איז דאָס קאָנספּירען, אויסבעהאַלטען זיך געוואָרען אַ טייל פון זייער איך. ביי דעם אַלעם זענען זיי נישט אַקטיוו און דער יונגער דור, וועלכער איז נישט רעליגיעז, פערלירט דעם צוזאַמענבונד, אָדער זוכט אַנ'אַנדער איינהאַלט פון זייער יודענטום. ווען איך האָב פערעפענטליכט מיין בוך וועגען די מאַראַנען אויף פּאָרטוגעזיש האָט עס אַרויסגערופען ביי די עלטערע אַ בעוועגונג פון שרעק, אַ טייל יונגערע האָבען זיך בעקענט געהנטער צום יודענטום.

בכלל פלעגט די ליסאַבאָנער קהלה קיין גרים פון די מאַראַנען נישט אָננעהמען און ווען איינער האָט זיך דורכאויס געוואָלט מגייר זיין און דורכפיהרען די פּראָצעדור פון מילה, האָט ער געמוזט פאָהרען צוליב דעם קיין מאַראָקאָ. די דאָזיגע פּראָצעדור פון מילה איז איבערהויפּט שווער דורכצופיהרען ביי די עלטערע און ס'וועט אַדורך צטליכע דורות ביז ס'וועט ביסלעכווייז איינגעפיהרט ווערען ביי די ניי-געבוירענע.

אַ גרויסע געפאַהר איז די אַביעקטיווע בעדינגונגען פון אַסימילאַציע, וועלכע האָט בעזונדערס שטאַרק זיך ענטוויקעלט אין די לעצטע 1 מיט אַ האַלב צעהנדליג יאָהר דורך די געמישטע חתונות. אָבער פון דער צווייטער זייט בעווייזען זיך אַקטיווע סוגר. אין פּאָרטאָ צ. ב. איז קיין קהלה נישטאָ דאָרט איז אָבער פערהאַנען אַ קאַפּיטאַן בר ראש (בעראָס) באַסט, וואָס ער אַליין גילט פאַר אַ מאַראַנער קהלה. פּונקט ווי פריהער בעת דער הערשונג פון קוצר אין דעם צייט פון דער מאָנאַרכיע, האָט אַלץ געמוזט געהאַלטען ווערען בסוד, איז איצט נאָך דער פּאָליטישער איבערקערעניש, ווען אַלע געוועזענע געהיימע סוכר זע.ען אַרויס אויף דער אויבערפלעך, שטויסט עס אויך די אַקטיווערע פון די מאַראַנען צו דער עפענטליכער טעטיגקייט — אַרויס פון די קעלערס אויף דער שיין. אַט קומט צו מיר אַ געוועזענער פּאָרטוגעזישער גובערנאַטאָר אַדוואָקאַט ד"ר קאַוטעלאַ אַ מענש אַנ'עטאַאיסט און זוכט אַ פערבינדונג מיט'ן יודענטום. ער וויל לערנען העברעאיש.

איך האָב איהם געגעבען אַ פּאָר לעקציעס און שפּעטער ביי אַ געלעגענהייט צוגעשיקט איהם אַ העברעאישען לערן-בוך. ער לעזט שוין אַ ביסעל העברעאיש און וויל זיך אַקטיוו בעטייליגען אינם אויפבוי פון ארץ-ישראל. ער וויל זיין בעטייליגט אין די זאַמלונגען פאַר א"י. איבערהויפּט בעציהען זיי זיך צום ענין א"י מיט גרויס סימפּאַטיע. ה' בן-ציון, וועלכער איז געקומען מיט אַ פּראָפּאַגאַנדע רייזע האָט בעקומען זעהר פיל מתנות פאַר'ן נאַציאָנאַלען מוזעאום אין א"י מתנות, וואָס האָבען אַ גרויסען היסטאָרישען ווערט.

די מאַראַנען זענען אויף אַ צוואַנגסאופן אָבגעריסען געוואָרען פון אונז, נאָר זיי האָבען זיך אויף קיין רגע נישט אָנגעהויבען רעכנען פאַר אַזעלכע וואָס שטעהען מחוץ למחנה, איצט איז די לאַגע אַזאַ, אַז אויב מ'זאָל זיי נישט שאַפען די מעגליכקייט צוריק זיך פעראייניגען צו זייער ריכטיגען שטאַם, וועלען זיי אונטערגעהן. דער קאָמיטעט, וואָס האָט זיך געשאַפען אין מזרח איירעפּאַ וועט זיך בעשעפטיגען מיט דעם, אַז זיי זאָלען נישט אָפּגעריסען ווערען פון זייער מקור.

י. הינדעס.

אין קאמף

צווישען סיים און רעגירונג.

דער שווערפונקט פון פאליטישען לעבען איז איצט אין פוילען אוועקגעריקט אויף א גאנץ אנדערען פעלד, ווי דאס איז געווען דער פאל פריהער. פריגער פאר די מאי-געשעהענישען, האבען דאס לאנד קודם כל בעהערשט די שווערע עקאנאמישע און פינאנציעלע פראבלעמען און דאן, אין שייכות דערמיט, די פראגען פון פאליטישען איינפלוס און כח פון די פערשידענע פוילישע סיים-פארטייען, צי זאלען הערשען אין פוילען די רעכטע אדער לינקע גרופען, צי זאל אפשר געשאפען ווערען א קאאליציע פון אט די ביידע גרופירונגען — אט דאס איז געווען דער הויפט-פראבלעם פון דעם פאליטישען לעבען אין פוילען פאר מארשאלעק פילסודסקי'ס רעוואלוציע און געקומען איז נאך דערצו די פראגע, צי וועט די נייע אדער אנדערע פאליטישע לאזונג קענען אויך טראגען די פעראנטווארטליכקייט פאר די מלוכה-פינאנצען און פאר די נויטען פון אונזער ווירטשאפטליכען לעבען.

היינט איז אנדערש. אלץ דייטליכער דערזעהט און דערפיהלט מען איצט ביי אונז, צו וואס די רעגירונג פון מארשאלעק פילסודסקי שטרעבט: זי וויל נישט זיין קיין געפיהרטע פון סיים און פון די סיים-פארטייען, זי וויל אליין זיין די פיהרערין פון דעם פוילישען פאלק און פון דער פוילישער מלוכה.

פון אונזער אייגענעם יודישען שטאנדפונקט איז שווער צו בעאורטיילען, צי קענען מיר יודען זיין צופרידען מיט דער דאזיגער פאליטישער ענטוויקלונג. די בשותפות פון דער בעדייטונג פונ'ם איצטיגען סיים און פון די היינטיגע סיים-פארטייען איז זיכער נישט קיין פערלוסט פאר די יודישע אינטערעסען. דער היינטיגער סיים אט אין אלע פון איהם בעשלאסענע געזעצען גרינדליך דורכגעפיהרט דעם פרינציפ פון ארויסשטויסען די יודען פון דעם עקאנאמישען לעבען און בעגרעניצען זייערע פאליטישע און בירגערליכע רעכטע.

שטיצען זיך נור אויף דער רעגירונג — איז אבער געווען איינער פון די פאלשעסטע און געפעהרליכסטע פרינציפען פון דער אלטער אסימילאטארישער יודישער פאליטיק. וועלכע האט געפיהרט צו אלע אונזערע שפעטערע אומגליקען און צו איהר אייגענעם באנקראט. רעגירונגען געהען און די געזעלשאפט מיט איהרע פאליטישע פראגראמען און פארטייען בלייבט. אפילו שטארקע רעגירונגען לעבען נישט אייביג, נור פערהעלטניסמעסיג גאר קורץ און דארט וואו זיי שטעלען זיך ענטגעגען דעם ארגאניזירטען ווילען פון דער געזעלשאפט, איז זייער קיום זיכער נישט קיין לאנגער. געהען מיט דער רעגירונג אלס פאליטישער פרינציפ — הייסט זיך ענטגעגענשטעלען דעם מארגען און דער קראפט, וואס וועט איבערמארגען אליין איבערנעהמען די הערשאפט, כדי זיך נוקם צו זיין אן די, וואס האבען איהר פערהינדערט און נעכטען געשטערט אין איהר נצחון.

נישט מיט די טערגענגליכע רעגירונגען, וואס זיינען סוף-כל-סוף תמיד נאר א פראוויזאריום, מוזען מיר זיך פערבינדען, נאר א וועג מוזען מיר געפינען צו דער געזעלשאפט און בעפעלקערונג, צווישען וועלכער מיר לעבען. מיט אונזער פאליטישען קאמף שטרעבען מיר, מוזען מיר יודען שטרעבען צו'ן אויסגלייך. דעם דאזיגען אויסגלייך מוזען מיר אבער טראכטען אבצושליסען מיט דעם פאלק און מיט די, וואס זענען די אמת'ע רעפרעזענטאנטען פון דעם דאזיגען פאלק.

היינט רעפרעזענטירט די רעגירונג פון מארשאלעק פילסודסקי נישט נאר די מאכט און קראפט, נאר אויך די פוילישע נאציע און דערום זענען אומגערעכט געוויסע ערנסטע פוילישע פאליטישע קרייזען, וואס מאכען אונז א פארוואורף, אז מיר שטיצען נישט די רעגנער פון דעם איצטיגען רעזשים. גלייך אבער פערגעסען מיר נישט, אז מיר יודען ווילען און קענען נישט זיין א רעגירונגס-פארטיי פאר איטליכען פרייז און אונטער איטליכע אומשטענדען.

דעפ. משה פראסטיג.

Dr. med. H. LUBICZ

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32.

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מין נערוו-שוואכע קראנקהייטען. 8-9

בעהאנדלונג מיט קווארץ-לאמפען (הער-אויספאל)

נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד.

די „בעטערפלעי" — טייקא-קיווא.

דערצעהלט די מיטארבייטער פון „נייעם פאלקסבלאט" פערשידענע טשיקאווע זאכען.

מיר האבען אויסגענוצט די געלעגענהייט, וואס קיין לאדז איז געקומען די בעריהמטע יאפאנישע קינסטלערין מאדאם טייקא קיווא און מיט איהר געהאט א לענגערען שמועס איבער פערשידענע ענינים.

מיר זענען אריין צו דער קינסטלערין אין איהרע אפארטאמענטען אין „גראנד-האטעל".

דער ערשטער איינדרוק: א שעהנע יאפאנערין די אויגען קרומלעך-ארויף — אבער אין אלגעמיין איז דאס געזיכט גיכער עהנליך צו א סעמיטישעס, מיר וואלטען שווערען — א יודישע טאכטער.

דער ערשטער שווער-פונקט ביים געשפרעך איז געווען — די שפראכען-פראגע. מיר האבען איהר אין וויך ערקלערט, אז יאפאניש רעדען מיר גאנץ שוואך... מאד. טייקא קיווא האט אונז אבער געענטפערט, אז זי רעדט דייטש, ענגליש, פראנצויזיש, איטאליעניש און שפאניש.

בלית-ברירה רעדט מען דייטש... אבער מיר, פון אונזער זייט, העלפען זיך צו מיט א געשמאקען יודיש און די קינסטלערין איז מבין.

— פוילען איז א וואונדערבאר לאנד — ערקלערט די קינסטלערין — עס אימפאנירט מיר קודם-כל דערמיט, וואס ס'איז פאראן א סך לאנד, פיה, חיות, גוט בעארבייטע פעלדער. מיר געפעלען די פוילישע פויערים, מיט זייער גוטמוטיגקייט און ארבייטסזאמקייט. פאראן א סך פארביגקייט אין די פוילישע דערפער.

בעת'ן געמיטליכען שמועסען דערצעהלט זי:

— ביי אונז, אין יאפאן איז זעהר פאפולער — די מאלפע. מ'פערגעטערט זי ממש. דאס דאזיגע טייערע חיה'לע גיט-צו לוסטיגקייט אין לעבען. מיר נוצען טאקי אויס די מאלפע אין דער קונסט, מאלעריי, אויף נאציאנאלע ימים-טובים, פייערונגען וכדומה. מיר האבען אויך ליב טיגערס, פיש — בכלל אלץ, וואס אז עקזאטיש איז אונזער נאציאנאלע אייגענארטיגקייט.

מאד. טייקא קיווא האט זיך שטארק דערפרעהט דערמיט, וואס מיר זענען... יודען. זי האט געהערט וועגען יודען, אבער זעהר ווייניג זיך מיט זיי געטראפען.

— איך האב נאר געהערט, אז אין פאלעסטינא פיהרען יודען אן אייגען לעבען און זיי האבען אויך אייגענע קונסט-איינריכטונגען.

די קינסטלערין האט זיך שטארק פערינטערעסירט צו הערען וועגען יודען און יודישער קונסט. זי האט זיך געפרעגט, ווי-אזוי מ'שרייבט אונזער שפראך. און ווען זי האט דערהערט, אז מיר שרייבען פון רעכטס אויף לינקס, האט זי זיך פערוואונדערט: „זענט איהר דאך נאהנט צו אונז".

— ס'טייטש, מיר ווייסען דאך, אז איהר שרייבט פון אויבען-אראפ.

— דאס איז אבער — האט זי אונז געענטפערט — נישט קיין געזעץ. מיר שרייבען פון רעכטס אויף לינקס אויך. און — מיר האבען באלד אויפ'ן טיש דעמאנסטרירט אונזערע „הערעגליפען": זי — מיט איהרע פאטיקלעך און קעסטעלעך; מיר — מיט אונזערע רינגעלעך און פינטעלעך...

ווי א קינד פרעהט זיך די קינסטלערין ווען זי דערזעהט איהר נאמען אויסגעשריבען אין אן'אינבעקאנטער און ווייטער שפראך.

— פארוואס שפילט איהר אויף אייער טורנעע דוקא „מאדאם בעטערפלעי".

— „בעטערפלעי" איז אן'אפערע פונ'ם יאפאנישען לעבען. „בעטערפלעי" איז טייטש א שמעטערלינג, א זומער-פויגעלע. מיר האבען שטארק ליב און מיר אלע לעבען, ווי די זומער-פויגעלעך. פאראן א בעקאנט יאפאניש שפריכווארט:

„Kodomo ua marude czo-czo mitaj" (דאס איז דער טייטש: א קינד איז ווי א זומער-פייגעלע, טשעפעט עס נישט און ס'וועט וואקסען שטארק).

מיר האבען געפרעגט די קינסטלערין, צי אין יאפאן געפונען זיך נישט קיין יאפאנער-יודען. זי האט אונז געענטפערט:

— איך האב נאך וועגען זיי אין יאפאן נישט געהערט. מ'דערצעהלט אבער, אז אין דרום-יאפאן, נאהנט צו סאכאלין, געפינט זיך א שבט איינא. אין דער דאזיגער שבט זאל שטאמען פון יודען. יעדענפאלס האבען זיי א סעמיטישען אויסזעהן און האבען זיך זייערע אייגענארטיגע מנהגים. קיין געוויסעס וועגען דעם שבט ווייס איך נישט, „ס'איז נישט מיין געביט" — האט די קינסטלערין ערקלערט מיט א שמייכעל.

— ווי זעהט בכלל אויס אין יאפאן מיט קונסט און טעאטער?

— שוישפיל איז אין יאפאן נאציאנאל. פאראן בעריהמטע אקטיארען נאך פון אלטע צייטען. ביז לעצטענס פלעגען פרויען נישט שפילען אין טעאטער. מענער פלעגען זיך פערקליידען.

— ביי אונז, אין גאלדפאדען'ס צייטען, איז אויך אזוי געווען...

האט זי זיך ווידעראמאל פערוואונדערט, גלייך זי וואלט געהערט עפעס וועגען א נייער וועלט. זי וויל דוקא געהן אנקוקען ס'יודישע טעאטער, און צו א'הר עפיס...

אין ווייטערדיגען גאנג פון אונזער געשפרעך האט אונז מאדאם טייקא קיווא דערצעהלט וועגען יאפאנישע טעאטער.

— יונג-יאפאן רעוואלוציאניזירט זי. די נייע פארמען קומען אויך אריין אין טעאטער, ס'שאפט זיך איצט א צוגעמישונג פון אייראפעאישעס מיט יאפאנישעס, אבער צום גוטען. דאס יאפאנישע פאלק געהט גערן אין טעאטער. די יאפאנער האבען ליב שעהנקייט און קונסט. א בעווייז — אונזערע מלבושים וואס זענען פול מיט קאלירען און שעהנע שטיקערייען.

מיר האבען נאך גערעדט וועגען יאפאנישע גיישעס. די קינסטלערין האט אפגעווארפען די איינבילדונג, די גיישע'ס זענען דער סימבאל פון דער יאפאנישער פרוי.

— די גיישע'ס דאס זענען פשוט קעלנערקעס אין רעסטאראנען און מאן לאקאלען. זיי פיהרען נאך אויס זייער פאך אויף אן'איינגיגעלען אופן: מיט טאנץ, געזאנג און פערוויילונג. די יאפאנישע פרוי איז א גוטע מאמע איהרע קינדער, א פרוי צום מאן און ווירטין פאר'ן הויז. די יאפאנישע היימישע פרוי איז ווייט פון די גיישע-געשטאלטען.

די קינסטלערין האט גערעדט אסך און אויספיהרליך איבער פערשידענע פראגען. זי האט ארויסגעוויזען בקיאות אין אלץ און אלעם. איצט פאהרט קיין רינגא און פון דארט קיין סאוויעט רוסלאנד. זי שטרעבט שוין לאנג צו זעהן דאס נייע רוסישע טעאטער פון סטאניסלאווסקי און מאיערכאלד, וועגן וועלכע מ'האט איהר דערצעהלט.

דא וויל זי נאך זעהען דאס יודישע טעאטער...

לײדער, וועט די פרעכטיגע קינסטלערין מוזען א ביסעלע צו-ווארטען.

מ. עלב.

א ריזיגע יודישע ארבייט

אין יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין ווילנא.

(פון מיין וועג-ביכעל).

— דער יודיש-וויסענשאפטליכער אינסטיטוט? — אגעזונד אין אייך! — אן זייט איהר שוין באלד; גיט זיך, זייט מוחל, אקרום אויף רעכטס, שפעטער אררעה אויף לינקס און דערנאך געהט גלייך און גלייך ביז איהר וועט צוקומען...

אט אזוי ווייזט מיר א יוד דעם וועג צום אינסטיטוט און נאכדעם, ווי כ'בין אפגעגאנגען עטליכע טריט, איז ער מיר א פערטאפטער נאכגעלאפען:

— אז איהר זייט דא א פרעמדער, קענט איהר נאך, א געזונד אין אייך, פערבלאנדזשען — קומט, איך וועל אייך שוין בעסער צו ווייזען.

א הויז — א גרויסעס, א־רחבות'דיגס, אויף דער גרויס-פאהולאנקע. דער גאנצער פראנט, אזוי גרויס, ווי ער איז — איז בעדעקט מיט דורכאויס יודישע שילדען: „צענטראלער בילדונגס קאמיטעט", „ווילנער יודישע בילדונגס-געזעלשאפט". „יעקאפא", „יודיש-וויסענשאפטליכער אינסטיטוט" און א פרעמדער פיהלט זיך באלד דא אזוי מאדנע היימיש אזוי יודיש, אין דער ווילנער יודישער סביבה, אז מען פערגעסט אן הונגער, מידקייט, נישט דערשלאגענקייט — אנ'אייגענער צווישען אחינו בני ישראל...

ברייטע, ליכטיגע און זויבערע טרעפען פיהרען מיך אויפ'ן ערשטען שטאק אין א לאנגען קארידאר אריין — דער פרוזדור פון עולם-העבודה, פון דער וועלט פון שאפען און ארבייטען, אנ'ארבייט, וואס נעהמט צו די כחות, דעם מארך פון די ביינער, אבער אנ'ארבייט א גרויסע, א נוצליכע — אנ'ארבייט פאר'ן כלל ישראל...

די טיר עפענט זיך, און דער ערשטער, וואס פאלט מיר אין די אויגען איז דער אייביג ארבייטענדיגער, אומערמידליכער זלמן רייזען, וועלכער קומט אמענדצייט דא א העל זיך אביסעל „אפרוהען" נאך א גאנצען טאג ארבייט...

— יע, דא רוהט מען זיך אפ'עפ, — הונדערטער בריף קומען אן טעגליך מכל תפוצות ישראל — מאטעריאלען פאר'ן אינסטיטוט, דאס אלץ דארף מען א דורכקוקען, רעדאגירען, קוואליפיצירען, סערטירען, אפענטפערען... צייטונגען, ביכער פון דער גארער וועלט — קיין איין יודיש ווארט טאר נישט פערגעסען ווערען, קיין איין ארטיקעל טאר נישט אויסגעבלייבען — אלץ מוז פערצייכענט ווערען!.. און יעדעס האט זיין ארט, און יעדעס האט זיין שטעלע — א שוועק אויס די האנד, א זוך אין ים פון קארטעלעך און — וועמען זוכט איהר? פאראן!.. יא, די ארבייט איז א גרויסע, א שווערע, א פעראנטווארטליכע... מיר ליבען זי אבער און מיר רוהען זיך ביי איהר אפ...

— און אפשר ווילט איהר זעהן אונזער ארכיוו? — זייט מוחל!...

א צווייטע, געגענאיבערדיגע טיר. א שטוב — א ים, אנגעפילט מיט אלטע צייטונגען, ביכער, ספרים, אויפרופען, פלאקאטען, אפישען, פלוג-בלעטער. יעדעס געשריבענע אדער געדרוקטע שטיקעל פאפיר, וואס האט א שייכות מיט יודען און יודיש, האט דא זיין ארט און עס ווערט געצערטעלט, געפלעגט, ווי א לעבעדיגער נפש...

דער אומערמידליכער רייזען, וואס קומט זיך אביסעל „אפרוהען" האט מעהר קיין צייט נישט, ער דארף נאך היינט אזוי-פיל בריף אנשרייבען, ענטשולדיגט ער זיך און גיט מיך איבער דער סימפאטישער חבר'טע והצה עפשטיין.

— קומט, מיר וועלען אקוק טון אונזערע עטנאגראפישע מאטעריאלען.

אפולע שאנק געפאקט מיט פורים-גרעגער'ס, המן-קלאפער'ס, הלצערנע, בלעכענע, אייזערנע און שטיינערנע, גרויסע, קלענערע און גאר קליינע, פערשידענע יודישע מאטיווען, אויסגעוועבט אויף כל ערליי קאנוועס, מאדעלען פון חנוכה-לייכטער'ס, פערשידענע קינדער-אויפארבייטונגען פון פאפיר: פאפירענע פייגעל, פאפירענע פערד, פאפירענע הויזען, פאפירענע שיפען, פערשידענע פייפלען, ביקסלעך, לג-בעומר-שווערדלעך און אויף אלעם דערקענט זיך דער תמימות, אפגעצערטעלטער, יודישער קינדער-הויך.

— אי, לעבען זאלען זיי, אונזערע יודישע קינדערלעך! — וואוילע חברה, דער אינסטיטוט בעט צו שיקען — שיקען זיי, אונאויפהערליך, וואס אטאג מערער, יעדען טאג, צוויי מאל א טאג, גאנצע פעק, גאנצע בערגער.. און דאס אלעס דארף מען סארטירען, בעהאלטען — דער יודישער פאלקס-אוצר...

אין מאטעריאלען געשריבענע, וואו נאר א מעשה'לע, א לידעל, א פאלקס מנהג, א ווערטעל, א נעקדאטקע — אז קענט איהר דא געפינען, אלץ האט איז דא, אלץ איז דא פערהאנען, פון אלע שטעטען, פון אלעם בעסטען, וואס א גאר יודיש, בלויז צייט, צייט איז פערהאן אזוי ווייניג און די ארבייט איז אזא גרויסע — נאך אזויפיל מאטעריאלען פערהאנען ביים אייביג נע-ונד פאלק, עס איז נאך קיין מקצת מן המקום נישט צוזאמענגעקליבען.. און געלד אויך ווייניג פארהאן.. — „אז עס קלעקט אין קום. קוים אויף די נויטיגסטע אדמיניסטראטיווע אויסגאבען"!.. — דאך געהט אוועק אנ'ארבייט גישט געקויפט אויף גארנישט — אנ'ארבייט, א לעבעדיגע, אנ'אינטערעסאנטע. און די א... ביים — טוט ווילנא!

ביי אונז ווערט דאך גארנישט געטון... עס פערגעהען אונז דאך די טעג אין קליינינקייטען — אינ'ם גארנישט-טוהן און נישט ווילענדיג קומען אויפ'ן געדאנק טרויריגע מחשבות: ווען נישט זיי, די ווינגרייכ'ס, רייזען'ס, עפשטיינ'ס און דאס איבריגע ביסעל אילנע, וואלט געביך געווארען מיט אונזער ביסעל ארימקייט, וואס איז צווייהט צושפרייט איבער שבעה ימים און ז... א תקון? — — — — —

אז מ'האט די יודען פערטריבען אין גלות אריין, איז געווען דאס איינציגע וואס זיי האבען מיטגענומען און ארומגעטראגען פון פייער און שווערד די תורה. און אזוי איז די תורה צו... מען מיט אונז אין גלות, נע-ונד צוגלייך מיט'ן יודישען פאלק, דערגרייזערון צופאלען און צושפליטערט אויף ... זענדער טיילען... צוזאמענגענומען, אן לעבען, אנטון איהר דעם געהעריגען לבוש — אט דאס איז די אויפגאבע פון די מאדערנע עזרא'ס און נחמיה'ס די ווילנער ווינגרייך'ס און רייזען'ס און יעדער יוד דארף און מוז העלפען מיט אלע כחות בויען די ריזען-געביידע.

יוסף וועלכאוויטש.

וואָס מיידלעך פערלאַנגען...

אַ בעזוך אין אַ הכנסת-כלה-פעראיין

(אַ בריף פון ריגע)

איינע פון די אָנגעווייטאָגטסטע פראַגען ביי יודען איז תמיד געוועזן דער ענין פון חתונה-מאַכען טעכטער.

איך האָב די טעג בעזוכט דאָס ביוראָ פון „הכנסת כלה". פאַר מיינע אויגען זענען דורכגעגאַנגען יודישע מיידלעך, וועלכע ווענדען זיך אין פעראיין נאָך הילף. איך האָב דורכגעבלעטערט דעם גאַנצען פּאַק בקשות, וואָס עס האָבען אָנגעגעבען יודישע כלה-מיידלעך. בעוועהנליכע פראַגע-בויגענס, געוועהנליכע פּראָזאַאישע ענטפערס, וויפיל שמערץ און עלענד דריקען אויס די דאָזיגע שטומע בוכשטאַבען... וויפיל בענקעניש, וויפיל פערלאַנגען, וויפיל אומגעזעטיגטע בעגעהרען רעדען אַרויס פון די ווערטער! פון די ווייסע פראַגע-בויגענס קוקען אַרויס אומעטליגע, פער'חלומ'טע אויגען פון יודישע טעכטער, אָפּגענאַרטע האָפנונגען, ניט בעפרידיגטע חלומות, צער און ווייטאָג.

פערהאַן פערשידענע קאַטעגאָריעס. איהר שטויסט זיך ליכט אָן די ענטפערס. אַט שרייבט איינע:

„איך בין אַלט 25 יאָהר, מיין התן האָט מיך פערלאָזען; מיינע עלטערן זענען אַמאָל געווען רייך. איצט איז מיין איינציגע האָפנונג אויף מיין חתן ג. ג. איך בעט מיר ניט אָפּזאָגען און אַרויסגעבען מיר אַ שטיצע אין 20,000 רובעל, אַז ניט לויגט מיר ניט צו לעבען". געשריבען איז עס אויף רוסיש. (האָט די פראַגע-בויגענס זענען אויף יודיש). די האַנדשריפט איז אַ ציטערדיגע, די אותיות אָפּגעהאַקט, ניט דערענדיגטע און ניט דעררעדטע.

פערהאַן אויך ענטפערס גאָר פון אַנ'אַנדער מין. איהר שטויסט זיך גלייך אָן, אַז איהר האָט דאָ צו טון מיט אַ פשוט, אָרים יודיש מיידעל, וועמענס יוגענד-יאָהרען עס זענען אריבער אינגאַנצען גרוי און מאָכעדיג. שווערע טעג אַרבייט, און נאָך שווערערע נעכט, ניט בעפרידיגטע. זי איז שוין אַלט, דאָס מיידעל, אַזוי שרייבט זי, 35 יאָהר. וועלכע מיידעל זאָגט דאָס איהרע ריכטיגע יאָהרען...) זי וויל חתונה האָבען מיט איינעם אַ שניידער, און בעט 10,000 רובעל צו קויפען אַ נעה-מאַשין. אויב מען וועט איהר אָפּזאָגען, בלייבט זי אַנ'אייביג מיידעל.

קורץ און גוט, אָבער צו וואָס אַ סך מאַריך זיין, אַז פון די קורצע ווערטער איז אַזוי לייכט צו פערשטעהן דאָס ביטערע האַרץ פון דעם אָרימען עלענדען יודישען מיידעל, וועלכע האָט ניט קוקענדיג אויף איהר עלטער, ניט געוואוסט און ניט געפיהלט דאָס גליק פון מיידעלשע יוגענד-יאָהרען, און איצט איז איינס פון די ביידע: אָדער 10,000 רובעל, און זי וועט גליק געפינען, אָדער זי בלייבט אַנ'אַלט מיידעל.

ווי ווייניג אַ מענש דאַרף האָבען אַמאָל, כדי זיין גליק צו געפינען.

פערהאַן אָבער אויך פרויען, וואָס זענען שוין אַרויס פון חתונה-עלטער, און דאָך ווילען זיי ניט שלום מאַכען מיט זייער גורל. און חלומ'ען נאָך וועגען אַ קאַפּעשקע גליק. איהר געפינט פרויען פון 40 — 45 יאָהר און אין איינציגע פאַלען אויך 50, וועלכע ווענדען זיך נאָך הילף צו „הכנסת כלה". צו זענען דאָס עלטערע מיידלעך, אַלמנות, גרושות, איז קיין נפקא-מינא ניט. עס איז קלאָר, אַז עס ווענדען זיך צו הילף עלטערע חברה'ס, וועלכע כאַפּען זיך נאָך מיט'ן קליינעם פינגערל אָן לעבען און ווילען נאָך אַביסעלע גליקליך זיין.

און מען בעט אויף פערשידענע זאַכען: איינע בעט אויף אַ טלית פאַר אַ חתן; אַ צווייטע — האַנד-געלד פאַר אַ די ה; אַ דריטע — אַ טייל נדן, אויף וועש, קליידער, „אויסשטייער" א.א.וו.

עס זענען אָבער אויך פערהאַן קאָמישע כלות. אַט בעט איינע אַ בילד-שעהן מיידעל 15,000 רובעל פאַר איהר חתן, אַ האַנדווערקער. אַלט איז דאָס גאַנצע מיידעל אינגאַנצען קנאַפּע 17 יאָהר. כמעט נאָך אַ קינד. אָבער זי וויל חתונה האָבען. מילא, חתונה האָבען איז אַ יודישע זאַך. קימען די קאָנטראָליערען פון ב און ה' צ. צו דער כלה אויס צופאָרשען איהר מאַטעריעלען צושטאַנד, געפינט מען דעם חתן — גאָר יום-טוב'דיג, אין רעכטען רעספּעקט זיך צו דער חתונה... אַ וואָרט פאַר אַ וואָרט און עס ווערט קלאָר אַז אייגענטליך איז עס ניט דער ערשטער „חתן" ביי דעם מיידעל. זי האָט שוין געהאַט, געלויבט דער אויבערשטער, עטליכע „חתנים", און וועט האָבען אם ירצה השם, נאָך איינינע. און צו וואָס בעט זי געלד? — גאָרניט, עס איז דאָ אַ „הכנסת כלה", פאַרוואָס זאָל זי ניט אויסנוצען די געלעגענהייט...

און פערהאַן „כלות" וואָס ווענדען זיך נאָך הילף צו „הכנסת כלה", ווי עס ווייזט זיך נאָך דעם אַרויס, ווייל עס פעהלט זיי עטליכע רובעל צום קאָפּיק-קראַגען. און טענה'ט איהר מיט זיי, זענען זיי די גערעכטע. „הכנסת כלה" איז געשטרעבט צו העלפען יודישע טעכטער חתונה האָבען, און אַ שעהנער קאָפּיק-קראַגען איז אַ מעלה צום שידוך...

עס טרעפט אָבער (זאָל אַזוי ניט טרעפען!), אַז „הכנסת כלה" פערשפּעטיגט אַמאָל, ד.ה. ניט די „הכנסת כלה" פערשפּעטיגט, נאָר דאָס יונגע פּאָר איילט זיך צו... הויבט זיך דאָך אָן אַ טענה: ס'טייטש הלמאי! ווערט דאָס יונגע פּאָר גאָר נתפעל: פאַרוואָס עפּעס אויף חופה יאָ, און אויפ'ן ברית ניט?!..

דאָס זענען צופיל קוריאָזען און אויסנאַהמען. די בקשות זענען ס'רוב ערנסטע און האַרצרייסענדע, און „הכנסת כלה" פיהרט אָן מיט אַ וויכטיגער ערנסטער אַרבייט.

ר. פ—ן.

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maia 16, Tel. 11-24
אינערליכע- און קינדער - קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 6—7, זונטאָג פון 3—4

Iste
Kalia
OBA TE ZNAKI
DAJĄ GWARANCJE ZA PIERWSZORZĘDNĄ JAKOŚĆ
NASZYCH PERFUM, MYDEŁ i KOSMETYKÓW
J.&S. STEMPNIEWICZ - POZNAŃ

Paryski Zakład Fotograficzny
wł. H. SROKA, Brzezińska 69.
מאַכט בעקאַנט, דאָס אויסער די אַטעליער-אַרבייט, ווי רעטושירטע פאָטאָגראַפיעס און פאָרטרעטען, ווערט אויך אָנגענומען פערשידענע פאָטאָגראַפישע אַרבייטען פאַר אינדוסטריע-צוועקען, צ. ב. פאַבריקען, אינערע אויפנאַהמען, מאַשינען-פּלענער. אַ ספּעציעלע אָפּטיילונג פאַר קלישען פון 3-פאַרבען-דרוק (נאַטור-טרייע פאַרבען), פאַרבען-קלישען פאַר קינאָ-רעקלאַמען לויט די מעטאָדע „Autochrome" Lumiere גרופּען-אויפנאַהמען פון שול-קינדער צו זעהר ביליגע פרייזען. ספּעציעלע הנחות פאַר אַרטיסטישע קרייזען. די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט שנעל, פּינקטליך און רעינעל. צופאָהר מיט'ן טראַמוויי נומער 1.
מיט אַכטונג ה. סראָקאַ.

Dr. Z. Rakowski
שפּעצ. האַר, אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקה
9 פּאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9
טעלעפאָן 27-81
ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.
שפּרעכשטונדען פון 2 ביז 2 און פון 5—7.
נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגיערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאַכט.

Dr. med. Braun
פּאָלודניאָוואַ 23, טעל. 46-26
ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-לאַמפּ (האָר-אויספאַל.)
נעמט אָן פון 9—12 און פון 5—8 אָוונט.

Dr. med. Różaner
ספּעציעל-אַרצט פאַר וועגערישע און הויט-קראַנקהייטען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-לאַמפּע
אַנדזשייעוואַ 9, טעל. 28-96
נעמט אָן פון 8 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 8 אָוונט.

מענשען און וועלט.

ווער איז שטאַרקער: דער מענש צו דער וואָלף

אַ וואונדערליכע געשיכטע האָט דער טעלעגראַף געבראַכט פון לאָנדאָן, און בעשטעטיגט איז עס געוואָרען פון אַ גלח און אַ בישאָף, און נאָך אַ בישאָף אין אינדיען.

אין די וועלדער פון מידנאַפור, לעבען בענגאַל, איז דאָ אַ דאָרף, וואו די איינוואוינער האָבען זעהר מורא געהאַט צו נעהמען אַ געוויסען וועג אין וואַלד, בעהויפּטענדיג, אַז דאָרטען זענען דאָ שדים.

די ווילדע געשיכטעס פון די איינוואוינער פון דאָרף האָבען געמאַכט נייגעריג מיסיאָנערען, אַז זיי האָבען זיך אָוועקגעלאָזט צו אינטערזוכען די ערצעהלונגען פון די דערשראָקענע בעגלייטער.

געהענדיג אַזוי אויף דעם וועג, וואו זיי האָבען געזאָלט טרעפען שדים, האָבען זיי זיך אָנגעשטויסען אויף אַ בערלאָגע פון וועלף און מיט איטה און פערוואונדערונג האָבען זיי געפונען צוויי קליינע מיידלעך, וואָס האָבען געלעבט מיט די וועלף, אַזוי ווי זיי אַליין וואָלטען אויך געווען וועלפיכעס.

די מיידלעך האָבען געגעסען ווי די וועלף, דאָס הייסט מיט'ן מויל פון דער ערד און אָהן די הענד. רעדען האָבען זיי ניט געקאָנט, אויך ניט לאַכען אָדער וויינען.

ווען מען זיי אָוועקגענומען פון די וועלף, איז דאָס יונגערע מיידעל געשטאָרבען. די עלטערע, וועלכע איז אַריינגעגעבען געוואָרען אין אַנ'אַנשטאַלט, האָט בשום אופן ניט געוואָלט לעבען אַזוי ווי די אַנדערע פון דעם אַנשטאַלט. זי האָט געוואָלט אַרומגעהן נאַקעט, אויך ניט געוואָלט עסען פון געשיר אויף אַ טיש. ווען מען האָט איהר מיט געוואַלד אָנגעטאָן אַ קלייד, און פערנייהט אַזוי, אַז זי זאָל עס ניט קאָנען אויסטאָן, האָט זי עס צוגעטערגריסען. רעדען האָט מען איהר נאָר געקאָנט אויסלערנען עטליכע ווערטער. אַ־הרע חבר'טעס האָט זי געהאַסט, אָבער הינד און קעץ, מיט וועמען זי האָט זיך געקאָנט שפּילען ווי גלייכע, האָט זי געליבט און שטענדיג געזוכט זייער געזעלשאַפט.

ווי אַזוי די מיידלעך זענען געקומען צו די וועלף, ווייסט קיינער ניט. נאָר מען דענקט, אַז די קי דער זענען ערגעץ פערלאָזען געוואָרען פון די עלטערען, זיי האָבען פערבלאָנדזשעט אין דער בערלאָגע פון די וועלף, און דאָרט אַדאָפּטירט געוואָרען פון אַ וועלפיכע, וועלכע האָט זיי געגעהרט און געצויגען, ביז זיי זענען געוואָרען גרעסער און ביסלעכווייז אַליין געוואָרען האַלבע וועלפיכעס.

ווען די געשיכטע וואָלט גאָר ניט געהאַט קיין מוסר השכל און וואָלט געווען אַזוי זיך אַ מעשה, אַנ'אמת'ע פּאַסירונג פון אונזער לעבען, וואָלט אויך געווען רעכט און יושר'דיג אויפצונעמען עס און בעשפּרעכען.

איך געדענק נאָר איין מאָל, וואָס איז אַביסעל ענליך. דעם דאָזיגען פאַל שילדערט דאַרווין אין זיין ווערק וועגען דער אָפּשטאַמונג פון חיות און מענשען.

ער דערצעהלט, נעמליך, ווי אום צו מאַכען אַנ'עקספּערימענט אויף ווי ווייט מען קאָן צו ציוויליזירען אַ ווילדען, האָט מען גענומען אַ קינד פון איינעם פון די ווילדסטע שטאַמען פון אַפריקאַ, אַריבערגעבראַכט עס אין ענגלאַנד, אַריינגעגעבען אין שול און דערנאָך אין אוניווערזיטעט.

ווען דאָס קינד, וואָס איז שוין געוואָרען אַ יונגער מענש און האָט אַ ענדע געקריגען זיין פרייהייט, איז עס ענטלאָפען צוריק אין דזשאָנגעל צו די ווילדע און איז ווידער געוואָרען איינער פון זיין שטאַם.

בערנאַרד שאָו האָט אָנגעשריבען אַ טעאַטער-שטיק אויף דער דאָזיגער טעמע, וואָס הייסט „פיגמאַליאָן". דאָרט האָט מען אויף אַ וועט גענומען אַ גאַסען-מיידעל, געמאַכט פון איהר אַ „ליידי" מיט אַלע פּיטשעווקעס פון אַ ליידי, און ווען מען האָט געדענקט, אַז אין איהר איז שוין מעהר גאָרניט געבליבען פון דער אַמאָליגער גאַס, האָט זי אַ זאָג געטון אַזאַ וואָרטיל, אַז אַלע ליידיס און דזשענטעלמען, וואָס זענען דערביי געווען, זענען שיער ניט געפאַלען אין חלשות פון אימה און ענטוישונג.

אין דעם פאַל, וואָס דאַרווין ברענגט בעווייזט עס, אַז ווי שטאַרק עס זאָל ניט זיין די אומגעבונג פון מענשען, זיין נאַטור איז שטאַרקער ווי די אומגעבונג.

בערנאַרד שאָו'ס טעאַטער-שטיק בעווייזט, אַז וואָס פאַר אַנ'ערציהונג און בילדונג מיר זאָלען ניט געבען אַ מענשען, די געוואוינהייטען פון זיין יוגענד וועלען בייקומען אַלעס אַנדערעס.

ווידער די געשיכטע מיט די צוויי מיידלעך, וואָס זענען געוואָרען וועלף צווישען וועלף, בעווייזט פונקט דעם געגענטייל. זי בעווייזט, אַז וואָס און ווי עס זאָל ניט זיין אונזער נאַטור, ברענגט אונז אַריין אין אַ געזעלשאַפט פון חיות, און מיר ווערען חיות.

און אַזוי ווי זיי שטרייטען נאָך אימער די מענשען פון דער וויסענשאַפט און די שריפטשטעלער וועגען דעם ענין און זיי זענען נאָך גאָר ניט איינשטימיג וועגען דעם, וואָס עס ווירקט אויף אונז מעהר, צי די נאַטור פון אונזערע עלטערען וואָס מיר האָבען געירש'ט, צי די אומגעבונג, אין וועלכער מיר לעבען, וויל איך דאָ אייך ניט זאָגען, וואָס נאָך מיין מיינונג נאָך איז וואַהרשיינליכער. איך זעה ניט קיין אַ ר־זאַך, פאַרוואָס איהר זאָלט מיר גלויבען מעהר ווי אַנדערע, וואָס זענען די אָנערקענטע אויטאָריטעטען אין דער פראַגע.

איין זאַך וויל איך אָבער יאָ בעטראַכטען פאַר אייך, און צוליב דעם האָב איך אייך דערצעהלט די מעשה וועגען די מיידלעך, איבערגעגעבען אייך דעם ביישפּיל פון דאַרווין און די פּיעסע פון שאָו.

און אַט איז דאָס.

יעדעס מאָל ווען מען דערצעהלט אונז, ווען מיר הערען וועגען אַ קאָנפליקט, אַ קאַמף צווישען מענש און חיה אין דער נשמה פון מענשען, זיגט די חיה, ווערט בעזיגט דער מענש.

עס זיגט די ברוטאַלערע זייט פון אונזער נאַטור אָדער אומגעבונג.

נעהמט אַ געריכט פון צוועלף אין אַ קרימינאַל-פּראָצעס וואו די פראַגע איז ניט קלאָר, די מיינונגען צוטיילט.

אין די מייסטע פאַלען, וועלען די דאָזיגע געריכטען, וועלכע זענען פאַר „שולדיג", קעמפען שטאַרקער, מיט מעהר ענערגיע און כח ווי די אַנדערע. מען שלאָגט פאַר אַ געזעץ געגען פערברעכער. צוויי שטראָפען — אַ ווייכערע און אַ האַרבערע, די האַרבערע וועט ווערען שטאַרקער פערטראָטען ווי די ווייכערע.

אַ שטרייט צווישען צוויי פעלקער. עס זענען דאָ מענשען וואָס זענען פאַר מלחמה און עס זענען דאָ מענשען נעגען מלחמה. די וואָס זענען פאַר מלחמה רעדען העכער, שטאַרקער. זיי וועלען גיכער געווינען ווי די אַנדערע.

ל. מילער.

די ליבעס פון אַקייזעריך.

היסטאָרישער ראָמאַן פון לעבען אין רוסישן קייזערליכן הויף

(29 **פון ל. זאַכער מאַזאָך.**

— דאָס ווייס איך נישט — האָט דער סוחר געענטפערט — אויב איהר ווילט מעהר וויסען וועגען דעם, זאָלט איהר קומען מאָרגען ארום דער צייט, ווען איהר דאַרפט מענשען, וואָס וועלען אייך אפשר דאָס זאָגען.

— חבר, קומען מיר מאָרגען אהער? — האָט איין סאָלדאט זיך געווענדעט צו אַנ'אַנדערען.

— ניין — האָט דער אַנדערער געענטפערט — אַ שאָד מיין קאָפּ!

— אָבער איך וועל קומען — האָט יעליזאַוועטע ארויסגעפּליסטערט צום סוחר.

— אין דיין אלטער, וואָס וועט ער דערצו זאָגען?

— ער וועט שוין קומען מיט מיר, פערלאָז זיך אויף מיר!

— גוט, מיין פריינד, זעהר גוט — האָט געמורמעלט דער סוחר און בעשטעלט נאָך שנאַפּס.

— איך בעצאָהל פאַר שנאַפּס! — האָט געזאָגט די צאַריצע און אַוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש אַ זילבערנעם רובל מיט איהר בילד.

— דער יונגער מאַן האָט געלד! — האָט אויסגעשריגען מיט שפּאַס דער סוחר — דוך איך פאַר'ן יונגענמאַן!

מ'האָט דערלאַנגט שנאַפּס צום טיש. אין דער אייגענער צייט איז צום טוחר צוגעגאַנגען אַ רייך-געקליידעטער מאַן.

— איהר זענט דאָ, טאַטעלע? — האָט דער סוחר זיך אָנגערופען צו איהם — דאָ זענען פערהאַן צוויי גוטע פריינד, וואָס האַלטען מיט אונז.

דער פרעמדער האָט שאַרף אָנגעקוקט דעם גרענאַדיר און די צאַריצע.

— פון וואַנען קען איך דיך? — האָט ער זיך דערנאָך געווענדעט צו יעליזאַוועטען — איך האָב דיך שוין אַמאָל ערגיץ וואו געזעהן.

— קען זיין — האָט די צאַריצע געענטפערט רוהיג — מיר קומען אויך אויס זעהר בעקאַנט.

— איך דאַרף זיך איצט טרעפען מיט צוויי אָפיצירען פון דער גוואַרדיע — האָט דער פרעמדער געזאָגט צום סוחר — בעשטעלט דיביידע פריינד דיינע, זיי זאָלען קומען מאָרגען.

— איך האָב זיי שוין בעשטעלט — האָט דער סוחר געענטפערט.

ווען דער פרעמדער איז אַוועקגעגאַנגען, האָט די צאַריצע געפרעגט:

— ווער איז דאָס?

— אַנ'אַמאָליגער אָפיציר, וועלכען מען האָט זעהר געקרייוודעט — האָט דער סוחר געענטפערט.

— ווער? די צאַריצע?

— וואָס ווייס די צאַריצע פון די אַלע זאַכען — האָט דער סוחר זיך צולאַכט — זי הוליעט מיט איהרע געליבטע און די מי-ניסטאָרען פיהרען די גראַנדע, ווי זיי אַליין ווילען, דער גענעראַל אַפּראַקסין האָט איהם פרונטערגעזאָגט, ווייל ער האָט זיך אַמאָל אויסגערעדט געגען די מיאוסע זאַכען, וואָס ווערען אָפּגעטאָן אין די רעגימענטען, אָט אַזוי בעהאַנדעלט מען ביי אונז ערליכע מענשען וואָס האָבען גאָט אין האַרצען!

— די צאַריצע איז דאָך אָבער נישט שולדיג — האָט יעליזאַוועטע געזאָגט — זי ווייס דאָך נישט דערפון, די מיניסטאָרען דערצעהלען איהר נישט.

— זי וואָלט געקענט וויסען — האָט דער סוחר זיך צוהיצט — ווען זי וואָלט ווייניגער אין זינען געהאַט איהרע קליידער און איהר ליבע און מעהר די רעגירונג.

— דאָס מאָל, זעהסטו, ביזטו גערעכט — האָט די צאַריצע געענטפערט מיט אַ צערייצטען שמייכעל.

— דו, ווייסט, אַלטער — האָט דער סוחר מיט אַמאָל זיך אָנגערופען — מ'וואָלט געקענט אָננעהמען דיין קרוב פאַר אַנ'איבערגעטוצן מיידעל, אַזוי שעהן איז ער.

דער אַלטער גרענאַדיר האָט זיך צולאַכט און גלייך נאָך איהם יעליזאַוועטע אויך.

— גיב מיר אַ קוש, יונגערמאַן, די געפעלסט מיר! — האָט דער סוחר געזאָגט צו יעליזאַוועטען.

— איך קוש נאָר מיידלעך — האָט זי געענטפערט — און אויך נאָר אַזעלכע, וואָס זענען שעהן.

אין דער דאָזיגער צייט איז אריינגעקומען די טאָכטער פונ'ם שענקער — אַ שעהנע בלאָנדינקע מיט רויטע באַקען, די צאַריצע איז צוגעשפּרונגען צו איהר האָט זי אַרומגענומען און אַ קוש געטון. דעם שענקער'ס טאָכטער איז עס נישט געפעלען געוואָרען און זי האָט אויפגעהויבען די האַנד און אַראָפּגעלאָזט איהר אַזאַ פּאַטש, אַז עס האָט אָפּגעהילכט איבער דער שענק.

אַלע האָבען זיך צולאַכט, דער אַלטער גרענאַדיר איז אויפגעשפּרונגען פון זיין אָרט, אָבער יעליזאַוועטע איז שוין געווען נעבען איהם און געזאָגט:

— רוהיג, מיר גייען גלייך!

און ווען זיי זענען דערנאָך געווען נעבען דער טיר, האָט דער סוחר זיי נאָכגעשריגען:

— פערגעסט נישט צו קומען מאָרגען!..

42.

די אויפגערעגטע קייזערין.

נאָך קיינמאָל האָט יעליזאַוועטע נישט אויפגענומען איהר דאָקטאָר גראַף לעסטאָק'ן מיט אַזאַ מינע, ווי זי האָט איהם אויפגענומען אויף מאָרגען נאָכדעם ווי זי האָט פערבראַכט אין שענק מיט'ן אַלטען סאָלדאַט.

— וואָס איז דער מעהר, מאַיעסטעט? פאַרוואָס זעהט איהר אויס אַזוי אויפגערעגט? — האָט לעסטאָק זיך אָנגערופען.

יעליזאַוועטע האָט זיך אָנגעצונדען.

— איהר זענט אַלע אַ באַנדע שווינדלערס און בעטריגערס!

— האָט יעליזאַוועטע אויסגעשריגען — אַלע, סיי מיינע מיניסטאָרען און זיי מיינע גענעראַלען און סיי מיינע עצה-געבערס — אַלע, אַלע זענט איהר נידערטרעכטיגע בעטריגערס! פאַלש זענט איהר מיר, אונטריי.

נישט פריינד זענט איהר מיר, נאָר די ערגסטע פיינד און נאַרישע מענשען נאָך אויך דערצו, וואָרום איהר פערשטעהט נישט, אַז צוזאַמען מיט מיר פאַלט איהר אויך!

לעסטאָק איז געשטאַנען אַ צוטומעלטער.

— אָבער מאַיעסטעט, איך פערשטעה נישט — האָט ער ארויסגעמורמעלט.

— איך וויל, אַז מיין פאָלק זאָל זיין גליקליך, דאָס מוז זיין דער צוועק פון מיין רעגירונג. איך מוז יעדען טאָג הערען דעם אמת, ווי מיין פאָלק לעבט, כדי צו וויסען זיינע בעדערפעניש'ען, און וואָס ס'דאַרף געטון ווערען כדי צו פערבעסערען זיין לאַגע. און ווי קען איך עס וויסען, ווען מיינע מיניסטאָרען האָבען נאָר אין זינען, ווי אַזוי צו בעהאַלטען פון מיר דעם אמת וועגען דער ריכטיגער לאַגע פון מיין פאָלק? — האָט יעליזאַוועטע זיך אַלץ מעהר און אויפגערעגט.

— אָבער, מאַיעסטעט, וואָס בין איך שולדיג? — האָט לעסטאָק זיך אָנגערופען — איך פערשטעה נישט, אויב איהר זענט מיך חושד אין פאַלש זיין צו אייך, זענט איהר פשוט אומדאַנקבאַר.

— איהר זענט אומדאַנקבאַר! — האָט יעליזאַוועטע איהם איבערגעבראָכען — אַזוי ווי די אַנדערע, האָב איך אייך נישט געגעבן בריליאַנטען מיט מילאַ, שטעלעס און גיטער? אָבער איהר קענט זיך גאָרנישט אָנזעטיגען אין אייער געלד-גייציגקייט און פערקויפט מיך, וואָס איך האָב אייך אַזוי פיל גוטס געטון, איהר פערקויפט די רעגירונג, וואָס שפּייזט אייך. איהר נעהמט געלד ביי פראַנקרייך, בעסטעכונגען ביי ענגלאַנד, וועמען זאָל איך איצט גלויבען? אָ, ווען גאָט וואָלט מיר צוגעשיקט אַ מענשען, וואָס זאָל זיין ערליך איבערגעגעבען צו מיר און צו רוסלאַנד, איהר וואָלט ביי מיר אַלע בעקומען דעם לוין, וואָס איהר פערדינט!

וואָס קענט איהר מיר ענטפערען אויף דער נעכטיגער פּאַסירונג ביים פירשט קוראַקין? איהר האָט געדאַרפט זעהן, ווי דאָס פאָלק איז געווען אויפגערעגט!

— דאָס איז אַנ'איינציגער פאַל, מאַיעסטעט, וואָס בעווייזט גאָרנישט — האָט דער פראַנצויז געענטפערט.

— אַנ'איינציגער פאַל! — האָט יעליזאַוועטאַ אויסגעשריגען — און דאָס, וואָס מ'האָט פערשמיסען אויף בויט דעם לייב-איינגענעם, וואָס איז עס? איך האָב פערבאָטען טויט-שטראָף. צו וואָס גיב איך אַרויס געזעצען, אַז מ'פאָלגט זיי נישט! מ'טרייבט אַרויס פון דער אַרמעע אָפיצירען, וועלכע זענען צו-ערליך פאַר די בעטריגערס און דערנאָך ווערען זיי פערשווערערס.

— מעשיות! — האָט לעסטאָק אַ לאַך געטון.

— מעשיות — האָט געזאָגט די צאַריצע — יאָ מעשיות פון טויזענד און איין נאַכט, און ווי דער העלד דאָרט וועל איך אויך אַליין אויסגעפינען די אמת'ע בעדערפענישען פון מיין פאָלק, אַ סוף זאָל עס נעמען צו די אַלע אינטריגעס און פערברעכענס, וואָס ווערען געטון דורך אייך אלצמען אין מיין נאָמען.

לעסטאָק האָט ווידער געוואָלט עפּעס זאָגען נאָר זי האָט איהם אונטערבראָכען און געהייסען איהם געהן.

שפּעטער זענען געקומען די מיניסטאָרען. זי האָט זיי נישט אויפגענומען. אפילו שובאַלאָוו'ן האָט זי נישט אויפגענומען.

פאַרנאַכט האָט זי זיך פערשפּאַרט אין איהר בודואַר מיט גענעראַל סאַלטיקאָוו און מיט'ן אַלטען גרענאַדיר, מיט וועמען זי האָט שפּעטער אין אָוונד געוואָלט געהן צו דער פערזאַמלונג פון פערשווערערס, אין וועלכער זי האָט אַ היפּשע צייט מיט זיי דאָרט פערבראַכט. און שפּעטער האָט זי זיך ווידער פערקליידט אַזוי ווי נעכטען און האָט פערלאָזען מיט'ן אַלטען סאָלדאַט דעם פּאַלאַץ.

(פאָרטזעצונג קומט)

Dr. med.
J. SZMERŁOWSKI
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
נעהמט אָן פון 3 ביז 5.
17. פעטריקאָווער 17. טעל. 7-13
769

Dr. med. J. POLAKOW
ספּעציאַליסט פאַר קינדער-קראַנקהייטען
KONSTANTYNOWSKA 37, 39-75
נעמט אָן פון 5—6,30 אָוו. אינדערהיים און פון 2—3
אין דער לעטשניצע אויף גייערס מאַרק פּעטריק. 294.

Lek. Dentysta
Jakób Botwinik
געאַרבייט אין דער לאָדזשער קראַנקען-קאַסע איבער 4 יאָהר, נעהמט יעצט אָן טעגליך, אויסער שבת פון 3 ביז 9 אָוונד אויף דער
נאָוואָמיעסקאַ 26, פראָנט 2, שטאָק
היילען, פּלאָמבירען, צאָהן-ציהען אָהנע שמערצען, קינסטליכע ציינער, קאָראָנען און גאָלד-בריקען.
צוגענגליכע פּרייזען.
פאַר מיטגל. פון קראַנקען-קאַסע און זייערע פאַמיליעס זעהר ביליג.

עלטערן!
וואָס זייערע קינדער לערנען אין פאָלקס-שולען און ווילען זיי געבען אַ שטרענג רעליגיעזער ערציהונג, און אויך אַ גענערינגע מאָס יודישע רעליגיעזע בילדונג ווי: חומש, נ"ך, תלמוד, יהדות, היסטאָריע, רעדען און שרייבען העבּ-רעאיש און יודישע בריף ועלבסט צוזאַמענשטעלען ווענדט זיך צום העברעאישען לעהרער י. ד. ראָזענפעלד, וועלכער שטעלט אויס די שווערסטע שילער אלס די בעסטע. ערטיילט אויך פּריוואַט לעקציעס צו מעסיגע פּרייזען. "ערפאָלג גאַראַנטירט"! פּלאַץ-וואָלנאָשטשי 6, קווער אָפיציגע רעכטס, 2 שטאָק. נייע שילער ווערען אָנגענומען טעגליך פון 12—3, 7—8 בעט.: ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפענגער. 0891
3 זל. אַ וואָך.

איך מאַך בעקאַנט מיינע קונדשאַפט, אַז נאָך מיין צוריקקעהר האָב איך ערעפענט אַ
טאַפּעציר-ווערקשטעל
אויף פּאָלודניאָוואַ 4 (געוועלב אין הויף) און בעניק אויף לאַגער פאָלגענדע געגענשטענדע ווי: אטאמאַנען, קאָזעטקעס, נעבעטע שטיהל אַלעס צו ביליגע פּרייזען און בעקוועמע בעדינגונגען.
מיט אַכטונג ה. געפּנער און מ. פּאָהאַיק
(פריהער פּלאַץ וואָלנאָשטשי 2)
679
כ'נעם אויך אָן פערשיעדענע רעפּעראַטורען און דעקאָראַציאָנס-אַרבייטען.

בעקאַנטמאַכונג.
די בעוואוסטע וואַרשאַווער פירמע א. ג. J. KRZYPOW האָט ערעפענט אין:
לאָדז, 16 בענעדיקטאַ 16
אַ מעבעל-לאַגער
קויפט און פערקויפט אַלערליי מעבעל, דיוואַנעס, ניי-מאַשינען, ווי אויך גאַרדע-ראָבען, אַנטיקען און פּעלצען. כ'קויף פּיאַנינאָס, און כ'צאָהל די העכסטע פּרייזען קומט און איבערצייגט אייך
682

שעהן
און שנעל שרייבען
קאַליגראַף ל. בערמאַן
פון װאַרשאַ 4, האָט זיך איבערגעצויגען אויף
דזשעלנאַ 42, וואָהנ. 13.
די ערגסטע צובראָכענע שריפט ווערט אויסגעבעסערט אין 15 טעג. דער, וואָס קאָן גאָרנישט, קאָן זיך אויסלערנען גוט שרייבען אַ יודישן בריף אין 3 וואָכען

Dr. Adam GROSGLIK
Alejo Kościuszki 27, tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען.
רענטגען און ל'כט-היילאַנשטאַלט.
נעהמט אָן פון 4 ביז 7 אין אָוונט
111

Dr. med. K. FISZMAN
צעגעלניאַנאַ 26 טעל. 51-47
קינדער און אינערליכע קראַנקהייטען נעהמט אָן ביז 9 פריה און פון 6—8.
757

זאָל גאַנץ לאָדז וויסען, ראָס
מעבעל-געשעפט
פון פּלאָסקאָוויטש און רעכט
145 פעטריקאָווער 145 אין הויף
האָט זיך פערגרעסערט און בעזיצט אויף לאַגער אַ גר. אויסוואַהל פון
שלאָף-צימער, עס-צימער, ביוראָ-איינריכטונג, קיכען-מעבעל, ווי אויך ענצעל-געגענשטענדע
אַלעס פון אייגענע אויסאַרבייטונג
בעמערקונג: מיר קויפען אויך גענוצט מעבעל און צאָהלען די העכסטע פּרייזען.
387
פאַר באַר! אויף וועקסלען!

היילפּעדאַגאָגישע קורסען
פאַר שוואַכבעפעהיגטע און שווערערציהבאַרע קינדער, שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען, טויבשטומהייט)
Dr. med. A. SZMIRGELD
נערווען-אַרצט.
עלעקטריזאַציעס, ליכטהיילאַפּאַראַטען.
CEGIELNIANA 5, tel. 51-89
עמפּפאַנגט פון 5—7 אָוונד.

טליתים-פאַבריק
ווייטערפאַבריצירונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע ווידענע טליתים כמו אַרקישע, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און העטייל! מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעם און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל
ביי א. ה. ציטרינאָווסקי, קאָמיענאַ 1.
אין צווייטען הויף, פּאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! 863
באַמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

Dr. med. W. EYCHNER
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
זגערזשער 38, טעל. 34-72
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294
פון 12 ביז 2 מיטאָג, אין דריים פון 6—8 אָוונט.

נײַער פּאָלקסבלאַט
14. נאָװעמבער 1926

דאָס לאָדזער לעבען

נײַער פּאָלקסבלאַט
14. נאָװעמבער 1926

14 זונטאָג ח כסלו תרפ״ז	נאָיועמבער זון-אױפגאַנג 6.13 זון-אונטערגאַנג 4,27 לענג פֿון טאָג 11

קאָנטראָל-פֿערזאַמלונגען.

מאָרגען, מאָנטאָג, דעם 15-טען נאָװעמבער קומען פֿאָר די קאָנטראָל-פֿערזאַמלונגען פֿון די קאַטעגאָריעס A, C, Cl פֿון די פּערזאָנען, װעלכע האָבען זיך צוליב פֿערשידענע סיבות נישט געשטעלט צו די קאָנטראָל-פֿערזאַמלונגען אין 1925

די קאָנטראָל-פֿערזאַמלונגען װעלען פֿאָרקומען לױט'ן פֿאָלגענדען סדר:

יאָהרגאַנג 1891.

(קאָנסטאַנטינער 81) די, װאָס זײַערע נעמען הױבען זיך אָן מיט די אותיות U T

דינסטאָג – Wh–Wa

יאָהרגאַנג 1892.

(קאָנסטאַנטינער 81) די, װאָס זײַערע נעמען הױבען זיך אָן מיט די אותיות U T

דינסטאָג – Wh–Wa

יאָהרגאַנג 1893.

(לעשנאָ 9) די, װאָס זײַערע נעמען הױבען זיך אָן מיט די אותיות Sy, So

דינסטאָג – Szn–Sza

יאָהרגאַנג 1894.

(קאָנסטאַנטינער 62) די, װאָס זײַערע נעמען הױבען זיך אָן מיט די אותיות Pz–Po

דינסטאָג – Rn–Ra

יאָהרגאַנג 1898.

(סקלאָדאָװאַ 40) די, װאָס זײַערע נעמען הױבען זיך אָן די אותיות Pz–Po

דינסטאָג – Rn–Ra

צו די פֿערזאַמלונגען דאַרף מען זיך מעלדען פּונקט 9 אַ זײגער אינדערפֿריה פֿערזעמענדיג מיט זיך דאָס מיליטער-ביכעל מאָביליזאַציאָנס-קאַרטע און אַנדערע מיליטער-דאָקומענטען. די, װעלכע װעלען זיך נישט שטעלען װעלען שטרענג באַשטראָפֿט װערען.

װאָיעװאָדע
דאַנקט דעם הרב פֿײַנער.

(*) נעכטען איז דער שטעלפֿערטרעטער פֿון רעגירונגס-קאָמיסאַר יאַנישעװסקי געקומען צום מורה הוראה פֿײַנער און אין נאָמען פֿון װאָיעװאָדע אױסגעדריקט אַ דאַנק פֿאַר'ן אײַנאָרדנען אַ תּפֿלה אין טאָג פֿון דער פֿײַערונג פֿון פּױלען'ס אומאָפּהענגיגקײט.

קהלה
הײַנט אַ זיצונג.

(*) הײַנט קומט פֿאָר אַ זיצונג פֿון דער קהלה-פֿערװאַלטונג. אױף דער טאָג-אָרדנונג די באַגריסונג פֿון װיצע פּרעמיער צו זײַן קומען קײן לאָדז; באַריכטען פֿון פֿערשידענע קאָמיסיעס (װעגען איבערנעהמען דאָס משוגעים-הױז, פֿון דער װידפּשאָפּ-קאָמיסיע א. אַנד.)

אַ קױל אין קאָפּ
צוליב אַ באַל.

(–) אױף נאָװראָט 2 האָט זיך אַ לענגערע צײַט געהאַלטען קאַפּיטאַן ק. מיט זײַן געליבטע. נעכטען איז פֿאָרגעקומען אַ באַל, װעלכען ס'אָרדנען אײַן די אָפֿיצירען צוליב אַ פּולק.-יו״ט.

קאַפּיטאַן ק. האָט באַשלאָסען נישט צו גײן אױפ'ן באַל. פּרל. לאַפּינעק האָט זיך באַפֿיהלט געקרענקט פֿונ'ם דאָזיגען באַשלוס און אױסנוצענדיג דעם מאָמענט, װען דער קאַפּיטאַן איז אַרױס אױנ'ם צװײטען צימער האָט זי אַרױס גענומען זײַן רעװאָלװער זיך אַרײַנגעשאָסען אין קאָפּ און געפֿאַלען אַ טױטע אױפ'ן אָרט.

קױהלען-דוחק װערט בעזײַטיגט.

(ב) לאָװניק מושיצקי האָט זיך געװענדעט צום װאָיעװאָדען-אַמט, אַז ער זאָל אינטערװענירען בײַ דער באַהן-דירעקציע װעגען באַשטימען װאַגאָנען אױף צושטעלען פֿאַר לאָדז קױהלען פֿון די שלעזישע גרובען. די דאָזיגע קױהלען, װאָס דער מאַגיסטראַט האָט דאָרט אײַנגעקױפֿט װעלען פֿערקױפֿט װערען פֿאַר דער באַפֿעלקערונג אױף 5 שטאָטישע פּלעצער.

(ד) די לעצטע טעג האָבען זיך די קױהלען טראַנספּאָרטען קײן לאָדז באַדײַטענד פֿערגרעסערט. קײן קױהלען-מאַנגעל פֿיהלט זיך שױן נישט און די פּרײַזען אױף קױהלען דערנעהנטערען זיך שױן צו נאָרמאַלע.

מצרים װיל אױך האַנדלען מיט לאָדז.

(–) דער לאַנדעס-פֿערבאַנד פֿון די טעקסטיל-אינדוסטריעלער אין לאָדז האָט דערהאַלטען אַ ידיעה פֿון פּױלישען קאָנסולאַט אין גאַלאַץ, אַז די אימפּאָרט-פֿירמע. אַלעקסאַנדער ס. פּיעריד אין אַלעקסאַנדריען (עגיפּטען) האָט זיך געװענדעט צום קאָנסולאַט מיט אַ פֿראַגע, אױב די פּױלישע טעקסטיל-פֿירמען װאָלטען נישט געװען פּרעטענציערט צו שיקען מאַנופֿאַקטור-סחורות פֿון עגיפּטען.

די פֿירמע האָט אַן אַגענטור אין קאַירן.

נעהנטערע ידיעות ערטײלט דער פּױלישער קאָנסולאַט אין גאַלאַץ.

די קרעדיטען פֿאַר האַנדװערקער און קלײנהענדלער.

(ד) כּדי צו פֿערלײַכטערען די קרעדיט-הילף פֿאַר האַנדװערקער, קלײנע פֿאַבריקאַנטען, און קלײנהענדלער װעלכע האָבען ביז איצט נישט גענאָסען פֿון קײן רעגירונגס-קרעדיטען, האָט די ב. ק. א. באַשלאָסען צו ערטײלען פֿאַר זײ קרעדיטען אין דער הײך פֿון 9 מיליאָן זלאָטעס די דאָזיגע הלװאות װעלען אַרױסגעגעבען װערען די שפּאַר קאַסעס און די קאָאָפּעראַטיװע בענק.

די שטאָטישע שפּאַר-קאַסעס װעלען דערהאַלטען זײַערע קרעדיטען דורך אַ גאַראַנטיע פֿון דער צענטראַלער קאָאָפּעראַטיװער באַנק.

געפֿײַניגט אַ זעלנער.
דער נעפֿײַנינטער האָט געהאַלט בענעהן זעלבסטמאָרד.

(אז) דער קאַפּראַל מאַרצעלי גאָלאָשעװסקי און די 2 באָמבאַרדירען סאָכאַנסקי און גאַבריסיאַק האָבען געצװאונגען דעם זעלנער ציענזשקי און די נישט-דינסט-שטהן שפּרינגען אין דעם באַטעריע-זאַל מיט 2 ביקסען. ציענזשקי האָט זיך פֿון די שיקאַנעס אַזױ געגומען צום האַרצען, אַז ער האָט געװאָלט בעגעהן זעלבסטמאָרד, ער איז אָבער אָב געראַטעװעט געװאָרען און װען ער איז אין 3 חדשים אַרום געזונד געװאָרען, האָט ער ערקלערט די סבה פֿון זײַן װעלען בעגעהן זעלבסטמאָרד.

דער פּראָקוראָר האָט געגעבען די אױבען-דערמאָנטע פֿערפֿיהרט אַ פּראָצעס, װאָס איז נעכטען פֿאָרגעקומען אין מיליטער-געריכט. דאָס געריכט האָט דעם קאַפּראַל גאָלאָשעװסקי פֿערמשפּט אױף 7 טעג אַרעסט.

ענטדעקט אַ פֿאַבריקעל פֿון פֿאַלשע 50 גראָשען.

( ) זײט אַ לענגערע צײַט האָט די פּאָליציי געזוכט, אַז אין לאָדז געפֿינט זיך אַ פֿאַבריקעל פֿון פֿאַלשע 50 גראָשען-מטבעות.

מיט אַ פּאָר טעג צוריק האָט די פּאָליציי אַרעסטירט אַ יונגענמאַן, װאָס האָט געהאַט בײַ זיך אַ גרעסערען סכום פֿאַלשע 50 גראָשען-שטיק אױף דער אױספֿאָרשונג האָט ער זיך מודה געװען, אַז ער האָט זײ געקריגען בײַ אַ געװיסען פֿראַנציסעק סטאַװישינסקי אױף ראַ קיטשינער 108.

מ'האָט אײַנגעשטעלט אַן אָבסערװאַציע אױף סטאַװישינסקי'ס װאױנונג און נעכטען דורכגעפֿיהרט אַ רעװיזיע, בעת װעלכע מ'האָט געפֿונען גיפּסענע מאָדעלען אױף אָבגיסען די מטבעות און אַ רײה פֿערטיגע פֿאַלשע 50-גראָשען, װאָס זײַנען אָנגעגרײט געװען אױף אַרױסצושיקען צום פֿערשפּרײטען.

מ'טאָר נישט פֿערקױפֿען קײן סאַכאַרין.

(אַס) דאָס לאָדזער קרײַז-געריכט האָט באַטראַכט דעם פּראָצעס געגען דעם אײַזענאָניג' פֿון דאָרף װױנױאַװאָ-גורנאַ (בײַ לאָדז), יצחק מאיר קלעקסאָן װעלכער האָט אין זײַן שפּײַז-קראָם אײַנ'ם זעלבען דאָרף פֿערקױפֿט סאַכאַרין.

דאָס געריכט האָט פֿער'משפּט קלעקסאָנ'ען אױף 2 חדשים טורמע און אָפּגעלעגט דאָס אױספֿיהרען דעם אורטייל אױף 2 יאָהר. דער פֿער'משפּט'ער דאַרף אָבער באַצאָהלען די געריכט-קאָסטען און אַ סומע פֿון 200 זלאָטעס.

אױפ'ן געװיסען פֿון די שולדיגע
הײַנט זײַן דער טױט פֿון 2 פֿערױכערטע אין דער קראַנקען-קאַסע.

(–) אױף דער לעצטער זיצונג פֿון דער קראַנקען-קאַסע-פֿערװאַלטונג איז פֿאָרגעקומען אַ לעבהאַפֿטע דיסקוסיע איבער אַ פֿאַל, װאָס דאָקטױרים פֿון אײנע פֿון די לעטשניצעס האָבען צוליב זײער נאַכלעסיגקײט פֿעראורזאַכט דעם טױט פֿון 2 פֿרױען, מיטגלידער פֿון קראַנקען-קאַסע.

ס'האָט זיך אַרױסגעװיזען, אַז אַנשטאָט די 2 פֿרױען איבערצופֿיהרען אין שפּיטאָל, האָבען די דאָקטױרים אַזױ אַבגעשלעפּט מיט'ן הײלען, אַז ס'האָבען זיך געמאַכט געפֿעהרליכע קאָמפּליקאַציעס, פֿון װעלכע די פֿרױען זײַנען געשטאָרבען.

די קראַנקען-קאַסע-פֿערװאַלטונג האָט אױסגעװעהלט אַ קאָמיסיע, װעלכע האָט אײַנטערגענומען אַן אױספֿאָרשונג אין דער געגעבענער לעטשניצע.

די שולדיגע װאָלטען נעדאַרפֿט שטרענג באַשטראָפֿט װערען. דאָס איז שױן נישט דער ערשטער פֿאַל!

אַ רױב-אָנפֿאַל.

(–) אַלבערט קאָבל פֿון טאָמאַשאָװ איז געפֿאָהרען קײן לאָדז און גענומען מיט זיך סחורות פֿון דער טאָמאַשאָװער פֿירמע פֿיעטש. בײַם דאָרף פּיאַסקי זענען די פֿוהר באַפֿאַלען 6 באַנדיטען. קאָבל האָט אַרױסגעכאַפּט זײַן רעװאָלװער אין דער זעלבער צײַט איז ער באַפֿאַלען געװאָרען פֿון הינטען פֿון אײנער פֿון די באַנדיטען, האָט בײַ איהם אַרױסגעכאַפּט דעם רעװאָלװער. די באַנדיטען האָבען טעראָריזירט קאָבלען און צונעהמענדיג די סחורות צולאָפֿען זיך אײַנציגװײַז אין פֿערשידענע ריכטונגען.

דער פֿוהרמאַן װאָס האָט געדרימעלט האָט זיך אױפֿגעכאַפּט און שטילערהײט זיך באַהאַלטען אין אַ גרוב און דאָרט געבליבען ליגען אַ פֿער'חלשט'ער פֿאַר שרעק. מ'האָט איהם געפֿינען ערשט אין אַ שעה אַרום. די באַנדיטען האָבען צוגערױבט סחורות אױף 2.000 זל.

דער אױספֿאָרשונגס-אַמט פֿיהרט אַן אױספֿאָרשונג.

ערב די יום-טובים
זאָל פֿערלענגערט װערען די צײַט פֿון האַנדעל.

(–) בײַם פּרעזידענט ציגערסקי איז געװען אַ דעלעגאַציע פֿון דעטאַליסטען-פֿעראײַן פֿיעטריקאָװער 31 װעגען פֿערלענגערען די צײַט פֿון דעם דעטײל-האַנדעל אין דער פֿאַר יום-טוב-צײַט.

די דעלעגאַציע האָט פֿערלאַנגט, אַז אױף דער נאָהענטסטער זיצונג פֿון שטאָט-ראַט זאָל זיך געפֿינען אַ פּונקט װעגען פֿערלענגערען דעם האַנדעל אין די געװעלבער – פֿון 10. ביז 23. דעצעמבער – ביז 9 אָװענד, און אױך אין די זונטאָגען פֿון 12 און 19 דעצעמבער זאָלען די געװעלבער מעגען זײַן אָפֿען פֿון 1 ביז 6 אָװענד.

דער פּרעזידענט האָט צוגעזאָגט גינסטיג צו באַטראַכטען די פֿאָדערונגען פֿון דער דעלעגאַציע.

פֿאַסירען!
הײַט אײַך פֿאַר די קאָרטען-שפּיל שװינדלער.

(צ) אינ'ם צוג װאַרשע-לאָדז האָבען לעצטענס זיך באַװיזען שװינדלערס, װאָס ציהען אַרײַן נאַאיװע רײַזענדע אין קאָרטען שפּיל. נעכטען האָבען זײ אַ געװיסען לאָדזער טעאַטער אַדאַשעװסקי אַרײַנגעצױגען אין שפּיל פֿון 3 קאָרטען און האָבען בײַ איהם אין אַ פּאָר מינוט אױסגעשװינדעלט 300 זל. און פֿערשװאונדען.

קבלת פּנים
פֿאַר'ן װיצע-פּרעמיער באַרטעל

אין צוזאַמענהאַנג מיט מאָרגענדיגען קומען פֿון װיצע פּרעמיער באַרטעל קײן לאָדז האָט זיך בײַ אונז אין שטאָט אָרגאַניזירט אַן אױפֿנאַהמס-קאָמיטעט, אין װעלכען ס'געהען אַרײַן פֿערטרעטער פֿון דער זעלבסטפֿערװאַלטונג, גײסטליכקײט און אינדוסטריעלער, אינ'ם קאָמיטעט געהען אַרײַן צװ. אַנד, ביסקופּ טימיענעצקי שטאָט-פּרעזידענט ציגאַרסקי, מאַריץ פּאָזנאַנסקי זשעװסקי, דאָקטאָר שטערלינג דער פֿאָרזיצענדער פֿון דער קר.-קאַסע קאַלױשינסקי א. אַנד.

אַ װאונדער אפֿילו װאָס פֿון יודישען לאָדז איז אין קאָמיטעט קײנער נישט אײַנגעלאַדען געװאָרען.

שטאָט-ראַט.

(מ) דאָנערשטאָג קומט פֿאָר אַ זיצונג פֿון שטאָט-ראַט, אױף טאָג-אָרדנונג באַריכטען פֿון די קאָמיסיע און אַ גאַנצע רײה פֿאָרשלאָגען פֿון דער בודזשעט-קאָמיסיע.

װאָרענונג.

(–) ס'װערט נאָכאַמאָל אױפֿמערקזאַם געמאַכט די עמיגראַנטען װאָס פֿאָהרען קײן בעלגיען, אַז אָהן אַ װיזע זאָלען זײ זיך נישט דערװעגען אַרײַנצופֿאָהרען אַהין.

די בעלגישע מאַכט שיקט תּיכף ריקװיכטלאָז אַלע עמיגראַנטען צוריק קײן פּױלען, װאו די עמיגראַנטען װערען באַשטראָפֿט.

אַסעקורירטע
אין איטאַליענישע
פֿערזיכערונגס-געזעלשאַפֿטען.

(–) לױט דער געשלאָסענער פּױליש-איטאַליענישער קאָנװענץ קענען די פּױלישע בירגער, װעלכע זענען פֿערזיכערט אין איטאַליענישע פֿערזיכערונגס-געזעלשאַפֿטען, פֿערלאַנגען, אַז זײַערע אײַנצאָהלונגען פֿון פֿאַר דער מלחמה זאָלען איבערװאַלוטירט-װערען פֿון רוסישע רובעלס אױף פּױלישע זלאָטעס.

פּראָצעס
פֿאַר מיסברויכען.

(אַס) מאָרגען קומט פֿאָר אין קרײַז-געריכט דער פּראָצעס פֿון געװעזענעם מאַגיסטראַט-קאַסירער לעשניעװסקי פֿאַר פֿערשװענדען 24.062 זל. פֿון די מאַגיסטראַט-געלדער. לעשניעװסקי איז געװען קאַסירער אין מאַגיסטראַט זײַט 1919.

פֿערשידענעס.

(ס) דער אַרבײַטסלאָזער אונטערשטיצונגס-פֿאָנד האָט באַשלאָסען, כּדי צו פֿערמײַדען מיסברױכען בײַם אָפּנעהמען די אונטערשטיצונגען אײַנפֿיהרען אױף די לעגיטימאַציעס פֿאָטאָגראַפֿיעס. דאָס פֿאָטאָגראַפֿירען װעט פֿאָרקומען גרופּענװײַז אױפ'ן חשבון פֿונ'ם אַרבײַטסלאָזען-פֿאָנד.

באַנקראָט.

(ס) אין קאַליש איז ערקלערט געװאָרען באַנקראָט דער פֿירמע פֿון טריקאָטאַזש-אױסאַרבײַטונגען „ברידער באַר". דער דאָזיגער באַנקראָט האָט אין די היגע אינדוסטריעלע קרײַזען געמאַכט אַ שטאַרקען אײַנדרוק. די פֿירמע איז באַקאַנט געװען אַלס זעהר סאָלידע און רעעלע.

Sidol
פּוצט מעטאַלען, שױבען, שפּיגלען, גלאַזװאַרג און מאַרמור
בלענדענד

ארבייטסלאָזע, וועלכע זאָגנז זיך אָפּ פון ארבייט,

וועלען שטרענג בעשטראָפט ווערען.

(–) דאָס ארבייטס-מיניסטעריום מאַכט באַקאַנט אויפמערקזאַם, אַז די אַלע ארבייטסלאָזע, וואָס נעהמען שטיצע און זאָגען זיך אָפּ אַנצונעהמען, וועלכען סיי איז פּאָסטען, וועלכער ווערט זיי פאָרגעלעגט דורך דעם ארבייטס-פערמיטלונגס-אַמט אָדער עמיצען אַנדערש, – די אַלע וועלען שטרענג בעשטראָפט ווערען און וועלען פערלירען דאָס רעכט אויף שטיצע.

א לייה- און שפּאַר-קאַסע

פאַר דער ארבייטענדער אינטעליגענץ.

אונטער'ן פאָרזיץ פון ד"ר שווייג איז מיטוואָך אָוועטנד פאָרגעקומען די גרינדונגס-פערזאַמלונג פון דער ערשטער לייה- און שפּאַר-קאַסע פאַר דער ארבייטענדער אינטעליגענץ.

אין דער פערוואַלטונג זענען געוועהלט די ה"ה: ד"ר א. בארטשקאַ-ווער, מ. ראָזענבלום, ג. האָכענבערג, קאַנדידאַטען: ד"ר ג. עק, און מ. קאַראַ; אין דעם ראַט: ד"ר מ. פריילינג, ד"ר פייטעלבוים, ש. ריגער, ח. כודעק, ושולטקאָווסקי און א. שאַפּיראָ; קאַנדידאַטען: מ. בליישטיפט, ד"ר ט. דאַוויד, דאָוויטש, ר. קינצרוס און ק. סוכאַלסקי.

„פּעלכער-בונד, אינטערנאַציאָנאַל און ארץ ישראל".

אויף דער דאָזיגער הכנסה אינטערנאַציאָנאַלער פעמע ווערט פרייטאָג רעפערירען דער בעוואוסטער ארבייטער-סעקר, פיהרער פון די „פּועלי ציון" און עקזעקוטיוו-מיטגליד פון סאָצ. אינטערנאַציאָנאַל, ה' בערל לאָקער.

ה' לאָקער איז נישט קיין פנים חדשות אין אונזער שטאָדט. בעזונדערס איז דער גאַסט בעליבט און בעריהמט אַלס גלענצענדער רעדנער ביים היגען ארבייטער-עולם. ס'איז דעריבער צו האָפען, אַז די היגע יודישע ארבייטערשאַפט וועט אויסנוצען די געלעגענהייט און צאָהלרייך בעזוכען דעם רעפעראַט.

20 יאָהר-יוביליי

פון אַמאַטעָר-טעאַטער.

היינט קומט פאָר אין לאָדז דער יוביליי-צוזאַמענפאָהר פון איינהאָבער פון אַמאַטיק-סקלאַדען אין לאָדזער ראַיאָן, אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 20-יעהריגען יאָהרטאָג פון דער עקזיסטענץ פון'ם פעראיין.

ביז איצט האָבען זיך שוין געמאָלדען ביז 50 געסט.

די יוביליי-פייערונג איז פערבונדען מיט אַ באַנקעט.

פון געריכט.

פּראָצעס געגען עלעקטראָווניע.

פרייטאָג איז אין פרידענס-געריכט פאָרגעקומען דער פּראָצעס פון אַ ריי אַנגעשטעלטע געגען דער עלעקטראָווניע, ווייל זי האָט נישט געוואָלט זיי בעצאָהלען קיין גראַטיפיקאַציעס. דאָס געריכט האָט זיך געשטעלט אויפ'ן שטאַנדפונקט, אַז די גראַטיפיקאַציעס זענען אַ טייל פון געהאַלט און איז די תביעה פון די אָפּגעזאַגטע אַנגעשטעלטע נאָכגעקומען.

פּערזענליכעס.

דער לאָדזער איינוואוינער ה' לעאָן פוקס, אַ קוזין פון אונזער מיטאַרבייטער ד"ר מעדיצין לעאָן פוקס, האָט געענדיגט דעם יורידישען פאַקולטעט אויפ'ן וואַרשאַווער אוניווערזיטעט, מיט'ן טיטול מאַגיסטער יורי.

דערפענונג.

קינדער-היים אין באַלוט.

די קינדער-היים אויפ'ן נאָמען פון שורעק איז איבערגעטראָגען געוואָרען אויף פּלאַץ קאָשעשטשאַני 4. און ווערט געעפענט אין די נאָהנטסטע טעג.

קינדער אין עלטער פון 4 ביז 6 יאָהר קען מען איינשרייבען טעגליך פון 10 ביז 2 נאָכמיטאָג.

„פילהאַרמאָניע".

היינטיגער מוזיק-פריהמאָרגען.

היינט קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע-זאַל דער צווייטער מוזיק-פריהמאָרגען אונטער דער דירעקציע פון בראָניסלאַוו שולץ.

ס'ווערט געשפּילט טשייקאָווסקי'ס 4 טע סימפאָניע און זשעלענסקי'ס אובערטורע „אין די טאַטרען". אַלס סאָליסט טרעט-אויף איגנאַצי דיגאַס.

טייקא סיווא

טרעט היינט אויף אין „מאַדאַם בוטערפליי".

היינט קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע-זאַל דער לאַנג-ערוואַרטעטער אויפטריט פון דער יאַפּאַנישער זינגערין טייקאַ קיוואַ, וועלכע טרעט-אויף אין „מאַדאַם בוטערפליי" מיט דער בעטייליגונג פון פּוילישע סאָליסטען.

ווער חיים פון דער פרוי?

(–) מיט אַ צייט צוריק איז צו רויזע בורשטיין (לאַגיעווניצקאַ 13) געקומען צופאָהרען פון כמיעלניק איהר'ס אַ שוועסטער אסתר מאַנדשניק.

מיט 3 וואָכען צוריק האָט פרוי בורשטיין אָפּגעפיהרט איהר שוועסטער צו דער באַהן, כדי זי אַהיימצושיקען. אויפ'ן פאַבריקס-וואָקזאַל איז אָבער אסתר מאַנדשניק פערשוואונדען-געוואָרען און ביז היינט איז פון איהר נישטאָ קיין שום ידיעה. די פערשוואונדענע איז גייסטיג קראַנק.

ווער עס ווייסט וועגען דער פערשוואונדענער ווערט געבעטען צו מעלדען דער שוועסטער אויף לאַגיעווניצקאַ 13.

א קאָוונער קויפט אויפ'ן מזרח יריד מיידעלעך פאַר אַמעריקאַנער שאַנד-הייזער.

האָט חתונה מיט 5 מיידלעך אויס פּוילען, דערונטער מיט 1 לעמבערגער מיידעל און געשמידט אין קייטען פיהרט ער זי קיין קאַנאַדאַ.

צום לעמבערגער זעקסטען מזרח-יריד איז געקומען דער בודאַפּעשטער יודישער וויין-סוחר עזריאל קאַנער, וועלכער האָט געהאַט אַ פּאַוויליאָן אויפ'ן יריד.

דער בודאַפּעשטער וויין-הענדלער, אַ יונגער, שעהנער ברייטביינערער און שוואַרץ-חן'עוודיגער, האָט זיך אין זיין פּאַוויליאָן בעקענט מיט דעם 19-יעהריגען לעמבערגער יודישען מיידעל מיט'ן נאָמען דזשוניאַ קליין. פון דער דאָזיגער בעקאַנטשאַפט האָט זיך אין משך פון עטליכע טעג פערקניפּט אַ הייסע פריינדשאַפט, אַזוי, אַז נאָכדעם אַפילו, ווי עס איז געשלאָסען געוואָרען דער מזרח-יריד איז קאַנער געבליבען אין לעמבערג.

עס זענען נישט דורכגעגאַנגען קיין גאַנצע פיר וואָכען און אין אַ געוויסען פריה מאָרגען איז דער בודאַפּעשטער יונגערמאַן געקומען צו דעם מיידעלס עלטערען און געבעטען איהר האַנד. קאַנער האָט ערקלערט, אַז ער פאָהרט תיכף נאָך דער חתונה קיין ניו-יאָרק, וואו ער האָט אַ גרויסע רעסטאָראַציע מיט'ן צוועק זיך צו בעזעצען אין אַמעריקאַ. ער האָט דערצעהלט, אַז ער שטאַמט פון גרויסע אונגאַרישע מיוחסים, איז אַליין אַ גרויסער עושר און וויל גליקליך מאַכען זייער טאָכטער, ווייל זי געפעלט איהם.

דער כלה'ס עלטערען האָבען נישט לאַנג געקלערט און מכּים געווען צום שידוך.

מיט בערך צוויי חדשים צוריק איז געפּראַוועט געוואָרען זייער חתונה. עטליכע טאָג נאָך דער חתונה איז דאָס פּאָרפאָלק אָוועקגעפאָהרען קיין בודאַפּעשט, וואו די פּאָרפאָלק האָט זיך געזאָלט בעקאַנען מיט'ן מאַנס עלטערען און קיבוד דאָרט האָבען זיי בעדאַרפט בלייבען עטליכע וואָכען און דאַן אָוועקפאָהרען קיין אַמעריקאַ.

עס זענען פערלאָפען עטליכע וואָכען און ווי אַ שטיין אין וואַסער. די עלטערען האָבען פון זייער טאָכטער קיין ידיעה נישט בעקומען. זיי האָבען געמאָלדען דער לעמבערגער פּאָליציי, וועלכע האָט זיך געווענדעט צו דער בודאַפּעשטער פּאָליציי, וואָס האָט אָבער ערקלערט, אַז אין בודאַפּעשט און בכלל אין אונגאַרן איז נישט בעקאַנט קיין וויין-הענדלער מיט'ן נאָמען עזריאל קאַנער.

עס איז זיך לייכט פאָרצושטעלען, וואָס דעם מיידעל'ס עלטערען האָבען געליטען צוליב דעם דאָזיגען פאַל. מען האָט אָנגעווענדעט פערשידענע מיטלען, מען האָט נישט געשפּאָרט קיין געלד און מיה, כדי אויסצוגעפינען זייער טאָכטער.

פּלוצלינג האָט די פאַמיליע קליין מיט אַ פּאָר וואָכען צוריק בעקומען אַ בריף פון זייער טאָכטער פון פּאַריז. אין דאָזיגען בריף שרייבט די אומגליקליכע, אַז זי איז געפאַלען אַ קרבן פון ל כטזין, איהר מאַן, דער מכלומרש'טער בודאַפּעשטער וויין-הענדלער איז אַ פּשוט'ער מיידעל-הענדלער, וועלכער האָט זי געוואָלט פערפיהרען קיין אַמעריקאַ און זי דאָרט פערקויפען אין אַ שאַנד-הויז.

נאָר אַ דאַנק אַ גליקליכען צופאַל איז זי אַפּגעראַטעוועט געוואָרען פון דעם דאָזיגען שמוץ. אויף דער שיף האָט זי נעמליך אָפּגעראַטעוועט פון אומגליק דער גענעראַל-סעקרעטאַר פון דעם „אינטערנאַציאָנאַלען פעראיין פאַר פרויען-שוץ" ה' ד"ר קאַהען וועלכער איז ווי בעוואוסט גלייכצייטיג אַ מיטגליד פון דער „קאָמיטע צו בעקעמפען דעם פרויען-האַנדעל", וואָס איז געוואָרען געשאַפען ביים פעלקער-בונד.

די געשיכטע איז געווען אַזוי:

אין שערבורג איז ה' קאַהען פאַר'ן אָפּפאָהרען פון אַ שיף קיין אַמעריקאַ אַריינגעקומען אין אַ קאַיוטע. פאַר זיינע אויגען האָט זיך פאָרגעשטעלט אַ שרעקליכע סצענע:

פינף יונגע שעהנע יודישע מיידלעך דערונטער אויך דאָס לעמבערגער יודישע מיידעל, זענען געווען געשמידט אין קייטען. אויף דער פראַגע וועגען די סבה דערפון, וואָס זיי זענען געשמידט האָבען די אומגליקליכע מיידלעך מיט ביטערע טרעהרען אין די אויגען ערקלערט, אַז זיי זענען פערפיהרט געוואָרען פון אַ שעהנעם יונגעמאַן, וועלכער האָט פאַר יעדען מיידעל אָנגעגעבען אַן אַנדערען נאָמען. מיט יעדער פון זיי האָט ער חתונה געהאַט און איצט דערוויסען זיי זיך, אַז ער פיהרט זיי קיין אַמעריקאַ, כדי זיי דאָרט צו פערקויפען אין אַ שאַנד-הויז.

ד"ר קאַהען האָט תיכף בעפרייט די פינף מיידלעך און געלאָזט אויפזוכען דעם פרויען-הענדלער, וועלכען מען האָט תיכף אַרעסטירט. בשעת דער אויספאָרשונג האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער פרויען-פערפיהרער שטאַמט אויס קאָוונאָ, הייסט שלום ביטער און האָט שוין פערקויפט פיל יודישע מיידלעך אין שאַנדהייזער.

זיין איצטיגע „מאַרטיע סחורה", וועלכע איז בעשטאַנען פון פינף יודישע מיידלעך פיהרט ער קיין קאַנאַדאַ. די מיידלעך שטאַמען אַלע פון פּוילען. כדי זיי צו פאַנגען האָט ער מיט זיי חתונה געהאַט. בעת אַ רעוויזיע, וואָס איז ביי איהם געוואָרען דורכגעפיהרט, האָט מען געפונען פינף כתובות.

עפענטליכער ענטפער

פון דער פערוואַלטונג „ישיבת אהבת תורה" צו יודל לובאַווינסקי.

אין זיין ענטפער פון פרייטאָג'דיגען נומער „פון נ. פאָלקסבלאַט".

1) אַז די חברה תנ"ך עקזיסטירט שוין 92 יאָהר איז ווירקליך אַ שאַד דאָס ער איז נישט געוועזען פון די גרינדער, אַמוועניגסטענס וואָלטען מיר פטור געווען פון איין מסור. איבערהויפּט איז צו בעדויערען, דאָס ווען אין די חברה תנ"ך האָבען געלערנט גאונים איז יעצט אין דער שפיץ געבליבען יודל לובאַווינסקי.

2) ער שרייבט, דאָס די אהבת תורה איז געגרינדעט 3 יאָהר קענען מיר אויפווייזען דאָס זי עקזיסטירט גנ"ד 6 יאָהר און מיר קענען שטעלצירען דאָס שטאָט סעודה'לעך און איינגענע נוצען האָבען מיר אַנ'איינגען בנין פאַר די תלמוד תורה אויפגעמויערט.

3) ער שרייבט דאָס אין די חברה תנ"ך לערנען 200 יודען האָט יודל לובאַווינסקי נישט קיין כח אויסצוהאַלטען 1 מלמד פאַר אַ נישטיגע גראָשע, בעת מיר האָבען דערווייגע צאָהל מיט-לידער און האַלטען אויס גנ"ר 8 מלמדים און אַנדערע אויסגאַבען, מיר איבער-איבערהויפּט ווייסען נישט פון קיין שטיצע מצד דעם דערמאָנטען לובאַווינסקי. נאַטירליך האָט ער אונז איינמאָל מפרנס געשלאָגען אַ בעטראַג מיט דעם בעדינג איהם אין דער פערוואַלטונג אַריינצונעהמען, אָבער מיר האָבען דאָס מיט עקל אָפּגעוואָרפען.

4) ביי אונז לערנען צירקאַ 400 קינדער און 250 קינדער זענען פאָלשטענדיג בעפרייט פון יעדען אָפּצאָהל, בלויז פון 150 קינדער נעהמען מיר 1 זלאָטע אַ חודש און מיר גיבען שוין ספרים בחנם.

5) ער שרייבט אין דער צייט פון דאַוונען וואַלגערען זיך די קינדער אין די גאַסען ערקלערען מיר, אַז געדאַוונט ווערט נאָר אום שבת, ווען קיין למודים קומען נישט פאָר.

6) וועגען דעם פּסק פון ר' יודל דאָס אין קיין תלמוד תורה איז אסור צו דאַוונען שבת, קענען מיר זאָגען דאָס עפ"י דין איז מעהר מצות צו דאַוונען שבת ווי צו מסר'ען אין דער וואָכענס.

7) ר' יודל'ס קריטיק אויף איינינע פערוואַלטונגס-מיטגלידער קענען מיר שטאָלצירען, אַ דאַנק די אונערמידליכע מיטאַרבייט פון דער פערוואַלטונג איז אונז געלונגען די אהבת תורה צו דער בליהענדער סטאַדיום און געהעריגען הויך צו ברענגען.

8) ער שרייבט, אַז ער האָט געשיקט צו אונז ווי אויך צו דער לאָדזער קהלה מענשען אויסצוגלייכען, איז עס שקר וכזב, נישט מיר און נישט די גמינע ווייסען דערפון.

9) צום סוף בעטען מיר צום לעצטען מאָל דעם געוועזענעם יודל לובאַווינסקי איבערהויפּט די מיטשרייבערס פון דער מסירה צו אַ דין תורה, בענעמפאַלס וועלען מיר זיין געצוואונגען אויך צו פער-עפענטליכען די נעמען פון די פערזאָנען, וואָס האָבען זיך אויך אונטערגע-שריבען אויף די מסירה.

מיר ערקלערען דאָס יודל לובאַווינסקי פיהרט זיין העסליכען קאַמף אויך צוליב דעם, ווייל ער האָט געוואָלט דיקטאַטאָריש זיך אַריינרייסען אין די פערוואַלטונג פון בית המדרש און גישט ר' נטא שמש, נור יודל לובאַווינסקי וויל אינטערברענגען די עקזיסטענץ פון דער תלמוד תורה.

די פערוואַלטונג פון ישיבת אהבת תורה.

פּרעזעס יעקב דוד פּאַצאַנאָווסקי
וויצע „ דאָזאָר שמואל שוואַרץ
קאַסירער משה שאַיעוויטש
סעקרעטאַר נטע ליבערמאַן
שול-קאָמיסיע שלום בערקאָוויטש
אהרן קלובסקי
יצחק מייטלים
דוד ישראל קירש

926

הכחשה.

אַזוי ווי אויף דעם חינוך-הספר פון „צעירי ישראל" (פריהער „עטרת בחורים") האָט בעגריפט איינער פון שעורי-ערב פון שייבלערס ראַיאָן, ערקלערען מיר, אַז עס איז געווען אָהן בעוואוסט פון דער פערוואַלטונג.

די פערוואַלטונג פון שעורי ערב פון שייבלערס ראַיאָן.

זייענדיג אָנוועזענד ביי דעם חינוך-הספר, צוזעהענדיג דעם חילול-השם, וועלכעס עס איז געווען אויסגעמישט מענער מיט פרויען, האָבען איינינע פרויען געוואָלט מאַכען אַ אָרדנונג, אַזוי האָט מען זיי געזאָגט, אַז מען זאָל נישט מאַכען קיין סקאַנדאַלען, אַזוי פרעגען מיר דעם „צעירי ישראל", צי איז דאָס אַ סקאַנדאַל, אָדער כבוד התורה.

828

JÓZEF HUPPERT
z firmy naszej wystąpił, i z dniem dzisiejszym nie jest upoważniony do przyjmowania zleceń oraz do pobierania należności.
Fritz Schultz jun. T. z. o. p. GDAŃSK.
Skład fabryczny
w Łodzi, ul. Narutowicza Nr. 6. 078

Adolf Boksleitner i S-ka Sp. z ogr. odpow.
Łódź, Piotrkowska 149
האָבען ערהאַלטען אַ פרישען טראַנספּאָרט
קאַלאָשען און באָטען
„TRETORN"
פון דער בעסטער שוועדישער פירמע
די בעסטע פאַסאָנען! פאַבריקס-פרייזען!
חורט און דעטייל! הורט און דעטייל! 819

יעדער אייגענער האָט זיך איבערצייגט, אַז פאַר מעבעל
רזוואַנעס, פעלצען, ניי-מאַשינען, גאַרדעראָבען א. ז. וו.
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
א. ווייצמאַן נאַרוטאָוויטש 19
(דזיעלנאַ)
אין מעבעל געוועלב, (פריוואַט-וואוינונג) שענקעוויטשאַ 29
ביי מיר איז שטענדיג פּאָרראַט. גענוצטע מעבעל
און גומען צושטאַנד צו פערקויפען. 1374

פערשידענע וואוינונגען
1, 2 און 3 שטובען און קיך
מיט אַלע בעקוועמליכקייטען, איז פון זאָפאָרט צו פערמיעטען אויף דער זשעלאַנאַ 63, אַלעע 1. מאַי 73 און מאַניסטעראַצקאַ 6.
צו ערפאָהרען נאָוואָ-טאַרגאָווע 4, טעל. 45-04. 813

פּאַמאַצניקעס, שמירערס
און א העלפער, ווי אויך יונגלעך און מיידלעך, וואָס האָבען געאַרבייט אין שאָכטעל-פאַבריקען, ווערען גע-ברויכט אין דער שאָכטעל-פאַבריק
18 קאָנסטאַנטינער 18
ביי ט. י. פאַרבער. 811

LICYTACJE PRZYMUSOWE.

Magistrat m. Łodzi — Wydział Podatkowy — niniejszym podaje do wiadomości, że w dniu 24 listopada r. b. między godz. 9-tą rano, a 4-tą po południu odbędą się przymusowe licytacje ruchomości z niżej wymienionych osób za niewpłacone podatki:

1) Ajzer i S-ka, Zachodnia 16, meble.
2) Ajzenbuch H., Pieprzowa 6, meble.
3) Ajzenszmidt Sz., Ogrodowa 3, meble.
4) Abeshaus L., Gdańska 11, meble.
5) Adler J., Lutomierska 5, szafa.
6) Adler A. H., Cegielniana 39, kredens.
7) Błocisz St., Brzezińska 24, meble.
8) Beier S., Ogrodowa 8, meble, zegar.
9) Brandt K. i W., Franciszkańska 40, magiel.
10) Blau L., Marysińska 4, meble
11) Bornsztajn G., Grosmana 9, szafa.
12) Baran E., Kielma 15, szafa.
13) Belfer A., Pieprzowa 22, meble, zegar.
14) Brodaty M., Franciszkańska 15, biurko.
15) Borusławski A., Nowaka 21, stół.
16) Cytrin J., Brzezińska 50, meble.
19) Drewnowski M., Szkolna 12, meble.
20) Estus R., Pieprzowa 18, zegar.
21) Edelsztajn R., Kilińskiego 25, meble, zegar.
23) Fein Sz. F., Aleksandrowska 26, szafa kasa ogniotrwała
24) Falke I., Północna 4, 200 szt. koszul.
25) Falcman L., Konstantynowska 44, meble, zegar, skrzypce
27) Gutman S. B., Nowaka 25, pianino.
28) Gelbard I., Nowomiejska 4, meble, maszyna do szycia.
29) Grinszpan H., Pomorska 18, urządzenie gabinetu, kasa ogniotrwała, pianino
30) Gebert E., Drewnowska 12, meble.
31) Gutman A., Karwińskiego 6, szafa.
32) Grunman M., Pieprzowa 16, meble, zegar, waga.
33) Grylak H., Pieprzowa 20, zeoar, warsztat ręczny.
34) Grunis Sz., Szkolna 16, kredens.
35) Gołuchowski I., Szkolna 7, zegar, meble.
36) Goździk J., Nowomiejska 27, towar w sklepie.
37) Goldkorn F., Drewnowska 11, tremo.
39) Hendelos H., Nowomiejska 13, meble, zegar, 200 tuz. nici.
40) Haber H., Konstantynowska 69 meble. 2 szt. płótna.
41) Heyman H., Konstantynowska 72, meble.
42) Heller G., Zawiszy 3 tremo.
43) Igel Sz., Drewnowska 16, skóra.
44) Kreszewski St., Nowo—Kielma 13, stół
45) Kuśmirek J., Jana 11, komoda.
46) Krunholc D., Nowaka 20, meble.
47) Karo F., Ogrodowa 3, meble.
48) Kapelusz E., Pl. Wolności 10, meble.
49) Kac P., Zgierska 11, meble, pianino.
50) Kemm M., Nowomiejska 2, 25 szt. towaru.
51) Kaliński E., Drewnowska 2, meble.
52) Kortowska F., Kiełbacha 12, meble
53) Kaszub J., Brzezińska 79, maszyna do szycia, gramofon, 4 krzesła waga.
54) Kaliski A. I., Kościelna 5, meble.
55) Krieg Z., Stefana 3, waga, bufet.
56) Kinrus D., Konstantynowska 45, kredens.
57) Kirszner Ch., Wschodnia 12, 2 szafy.
59) Lejman S., Gdańska 8, meble.
60) Lewkowicz I. M., Konstantynowska 18, meble.
61) Landsberg D., Zachodnia 23, meble.
62) Lewkowicz W., Gdańska 5, maszyna do szycia.
63) Milch L., Konstantynowska 7, meble.
65) Majranc D., Konstantynowska 49, meble.
66) Mojżeszowicz L., Zachodnia 13, szafa.
67) Mazelsia I., Fiszera 14, kredens.
68) Margulies I., Aleksandrowska 10, szafa
69) Neuhaus R., Nowomiejska 30, meble.
70) Orensztajn Ch., Nowaka 18, kredens,
71) Orbach Sz., Konstantynowska 3, kasa ogniotrwała, meble.
72) Opoljon J., Nowomiejska 4, meble.
73) Feliks Patykowski, Piwna 13, meble.
74) Pakuła Sz., Wolborska 33, szafa.
75) Popowski D., Szkolna 17, zegar.
76) Rozenblum Ch., St. Rynek 6, meble, zegar.
77) Rozenberg S., Nowomiejska 31, meble, pianino.
78) Rozenberg M., Zachodnia 26, pianino.
80) Richter W., Konstantynowska 70, maszyna do szycia, meble.
81) Remglas M., Drewnowska 9, 2 tuz. szczotek, meble.
82) Rozenman I., Podrzeczna 31, meble, zegar
83) Rubin Ch., Młynarska 9, meble, zegar.
84) Rychter St., Dolna 10, kredens.
85) Sliwkowicz Sz., Nowomiejska 27, meble, zegar.
86) Sztyft I., Nowomiejska 28, 65 mtr. różnego towaru.
87) Silber H., Konopnickiej 5, maszyna do szycia.
89) Skorasiński I., Konstantynowska 37, meble.
90) Sztajnfeld E., Konstantynowska 31, lustro.
91) Szpiro I., Podrzeczna 5, maszyna do szycia, zegar, waga, 3 wazony.
92) Szwarcberg M., Konstantynowska 29, meble.
93) Skosowski H., Nowomiejska 29, kredens, zegar.
95) Tobiasz H., Zgierska 12, meble.
96) Urbański J., Brzezińska 70, urządzenie sklepu.
97) Weisbero T., Rybna 17, maszyna do szycia, meble.
98) Weichselfisz Ch., Konstantynowska 90
99) Wentland F., Szkolna 28, meble.
100) Wajnerman M., Pl. Wolności 3, meble. meble
101) Woźniaczek A., Goplana 18, zegar.
102) Zysman H., Kielma 13, szafa.
103) Zarzewski I. J., Zachodnia 11, meble, zegar.

W dniu 25 listopada r. b. między godz. 9—tą rano, a 4 tą po południu.

1) Abramson Ł., 6—go Sierpnia 37, pianino zegar.
2) Ajzenberg M., Zawadzka 15, garderoba.
3) Adamski L., 6—go Sierpnia 96, 5 kg. mydła.
5) Bornsztajn L., Główna 6, meble.
6) Bernhajm H., Cegielniana 34, 20 stolików.
7) Blumenfeld M., Piotrkowska 22, 150 sztuk chustek.
8) Bresz Z., Kamienna 5, meble.
9) Berliner M., Kamienna 3, meble.
10) Blat H., Zachodnia 31, szafa.
11) Berliński M., Zawadzka 6, zegar, garderoba.
12) Bergman M. H., Gdańska 68, kredens.
13) Breslauer M., Gdańska 31, zegar, tremo.
14) Buksbaum S., Gdańska 18, kredens.
15) Bornsztajn I. M., Cegielniana 59, zegar
16) Cieślak E., Kilińskiego 47, meble., 10 kg. herbaty.
17) Cypris B., Gdańska 67, lustro.
18) Drajhorn H., Główna 61, meble.
19) Dunkielgrin J., Sienkiewicza 9, meble, pianino.
20) Deckert F., 28 p. Strz. Kaniowskich 16, szafa.
21) Dobrzyński M., Narutowicza 38, meble, pianino, zegar.
23) Dobroczycki L., Piotrkowska 61, toaleta.
24) Dyko W., Pomorska 86, szafa.
25) Epsztajn D., Leszno 1, kredens
26) Epsztajn H., Cegielniana 36, pianino. meble.
28) Eicher H., Piotrkowka 35, biurko.
29) Frenkiel J., Zielony Rynek 7, zegar, kasa ogniotrwvała, meble.
30) Frajman J., Zawadzka 10, meble, maszyna do szycia.
31) Freind M., Cegielniana 54, meble, fortepian.
32) Finkelberg i Joskowicz, Sp. Akc. Zachodnia 66, 2 warsztaty.
35) Fingerhut L. W., Cegielniana 54, zegar.
33) Futerman D., Narutowicza 7, zegar.
34) Fajwisz H. M., Cegielniana 55, kredens.
36) Feldon G. i H., Pomorska 91, meble.
37) Gurt M., Piotrkowska 59, pianino, dywan.
38) Grynberg Ch. M., Nowocegielniana 7, meble.
39) Grinbaum, Główna 60, meble.
40) Grosberg J., Jakuba 6, meble.
41) Grinbaum M., Jerozolimska 4, meble.
42) Grinblat J., Wschodnia 50, meble.
43) Grynszpan A. J., Zawadzka 33, meble, zegar.
45) Grosman J., 6—go Sierpnia 76, meble, zegar.
46) Goldlust S., Przejazd 30, pianino.
47) Glik L., Piotrkowska 98, 6 kg. czekolady.
49) Gldewajg Ch., Al. I Maja 37, meble.
50) Hack A., Nowocegielniana 4, meble, dywan.
51) Herszkowicz U., Zawadzka 9, meble, 2 walizy.
53) Hamburgier R., Nowocegielniana 7, kredens.
64) Herszkowicz L., Piotrkowska 24, 1 szt. cajgu.
65) Janowski I., Gdańska 37, zegar.
66) Joselson Sz. Al. I Maja 16, meble.
67) Jackowski J., Sienkiewicza 4, urządzenie sklepu.
68) Kon. Andrzeja 4, pianino, tremo.
69) Kenig E., Narutowicza 4, meble, zegar.
70) Knicker E., Nowocegielniana 3—5, meble.
71) Kihn H., Płocka 12—14, szafa.
72) Kon J., Zachodnia 70, meble.
73) Kozłowski A., Kilińskiego 16, meble.
74) Koplowicz M., Zachodnia 42, zegar.
75) Kaluszyner I., Zielona 48, pianino.
76) Kajlson L., Piramowicza 11, biurko.
77) Koprowski L., Zachodnia 72, 2 fotele.
78) Kurc T., Cegielniana 5, meble, kasa ogniotrwała, zegar.
79) Klugman Ch., Kilińskiego 16, szafa.
81) Lichtensztajn B., Piramowicza 9, kredens.
82) Słomnicki M., Al. I Maja 4, meble.
83) Lichtensztajn L. M., Piotrkowska 66, meble.
84) Lasman S., Piotrkowska 54, meble, pianino, zegar.
86) Luksenburg D., Piotrkowska 82, meble, zegar.
87) Lipnowski M., Piotrkowska 24, szafa.
88) Mydlarz M., Kilińskiego 75, maszyna do szycia, meble.
89) Markusfeld W., Cegielniana 114, meble
91) Maertin F., Konstantynowska 2, fortepian, meble.
93) Masse Sz., Gdańska 20, kredens.
94) Nordwind L., Lipowa 9, pianino, kredens, zegar.
95) Olszer I., Narutowicza 58, zegar.
96) Goldin Owsiej, Cegielniana 54, kredens.
97) Pietruszka I., Kilińskiego 61, fortepian.

ווינער אפערעטע אין סקאלא-טעאטער

דירעקציע: זעמאן.

היינט, 3.30 נאכמיטאג – קאלמאנס בערימטע אפערעטע אין 3 אקטען

„גרעפין מאריצא“

היינט, 8.30 אבענד אפערעטע אין 3 אקטען

„די ווילדע לאלא“

מיט דער סוברעטע שעניע שעה אין דער טיטעל ראלע.

ספעציעלע דעקאראציעס פון מאלער וויטקאווסקי.– קאסטיומען פון ציפעל.– דאמעלע כאר אין ארקעסטער.–לייטונג פון פונקענשטיין (ווין) – ריזשיער לאדזי

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער. 802

קומט און איבערציינגט אייך!

אלער ארט בימעס, פאראניעס, רעקורסען, אפעלאציעס אין אלע געריכטס, פינאנס-, אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטאנציעס ווערען אמבעסטען, אמבילינסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא

„פאלאניא“ אלעיא 1 מאי 7.

ווי כטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען צוגעשטעלט עצות און אנווייזונגען אין אלע שטייער-אנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאן שחיינצער

איבערזעצונגען: האנדעלס און פריוואט קארעספאנדענץ, קאנטראקטען. פראטעסטירטע וועקסלען ווערען אנגענומען אויפצומאנען מיט אייגענע קאסטען. מיטגלידער פון פראפעסיאנעלע פעראיינען צאהלען 25% בילינער.

Firma S. Billauer, Łódź

33 Cegielniana 33

מאכט בעקאנט דע ג' קונדשאפט, אז איך בעזיץ אויף לאגער א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע טעפיכער, לויפער, גארדינען ווי אויך אלערארט מאטעציר-צוראטען אין מעבעל שטאפען.

ספעציעל פערקויף פון ראס-האר פאר מאטעצירער.

הורט — פאבריקס-פרייזען! — דעטייל

Heirats-Vermitler

812

die vorwiegend in deutsch-christl Häusern gut eingefuehrt sind werden gebeten zwecks vermittelung eines ansehnlichen, gut situirten, jungen Mannes, ihre Adresse sub. „C. C.“ in die Exp. d. Bl. zu hinterlegen.

Artysta-malarz

naucza w ciągu jednego dnia malowania: na jedwabiach, aksamytach wełnach abażurach i t. p.

Południowa 36 m. 19 od 3 5 po poł. 898

Dr. Goldman

powrócił.

AL. KOŚCIUSZKI 39, tel. 82.

828

אלס שותף

מיט 10 ביז 12 טויזענד זלאטעס וויל איך צוטרעטען צו אן איינגעפיהרט געשעפט, אדער א פאבריקאט, אפערטען אבצוגעבען אין אדמ. „אלס שותף“.

827

Dr. H. Hammer

אכושער און פרויען-קראנקהייטען.

נעהמט אן פון 5 ביז 7 אווענד.

Wschodnia 38, telefon 28-39.

א יונגערמאן

זוכט א לעצט מעבלירט צימער ביי א אינטעליגענטע פאמיליע מיט א בעזונדערען איינגאנג. אפערטען אבצוגעבען אין אדמיניסטראציע פאר ה. ג. 810

Dr. med. Ignacy Margolis

אויגען-קראנקהייטען

זאכאדניא 57 (רוג צעגעלניאנא)

נעהמט אן פון 12–2 און פון 7–8 אווענד.

א גוט געאיבטער

האנד-קעטען-שטעקער,

וועלכער איז אויך א קוואליפיצירטער זשאנאט מאשין ווערקער זוכט בעשעפטיגונג. ערפאהרען אין אדמיניסטראציע. 818

דאנטיסט און צאהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאנסטאנטינער 5

נעהמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אווענד.

פרייזען בילינע! גאראנטירט און געצאהלט

Dr. D. FRID

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

שענקעוויטש 37

טעל. 24-78 (ווינקעל אין טעטיג)

נעמט אן פון 8 — 10 פריה און פון 3 ביז 5 נאכמ.

אין דער לעטשניצע „סאניטאס“ צעגעלניאנא 29, טעל. 44-51 פון 12—2 און פון 5—6 אוו.

J. FIJAŁKO

בריליאנטען, בישו-טעריע און צאהל דעם פולען ווערט

Piotrkowska 7. 815

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek (Róg Rokocińskiej)

Od wtorku, dn. 9 listopada do 15 listopada r. b

Dla dorosłych: początek codziennie o godz. 6^30 i 8^45 (w soboty i w niedziele 5, 6^45 i 8^45)

„PRAWO KORANU“

Dramat w 7-mciu częściach.

Następny program: **„Rybak Islandzki“**

Dla młodzieży: początek o godz. 3 i 5 (w soboty i niedziele o godz. 1 i 3-ej p.p.

Dziki Cowboy Dramat w 7-miu częściach. W roli głównej HOOT GIBSON.

Nad program: **„Peggy maszynistką“** komedja w 2 częśc.

Ilustracja muzyczna pod kierunkiem **Ign. Cłapińskiego.**

בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך

איך האב די עהרע מיטצוטיילען, אז איך האב מיין ביורא איבערגעטראגען פון פעטריקאווער 18 אויף

17 פעטריקאווער 17

2-טען הויף, פארטער. דורכגאנג זאכאדניא 52

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי בימעס לויט'ן אוסטאוו, מלאווערס, זאבעזפיטשעניעס אויף אלע שטעט און פוילען, אפעלאציעס, אקאזאציעס, אדרעסאציעס, רעקורסען – וועגען לאנצעסיעס אין קאמיסאריאט-רזשאנדו, בימעס אין אלע פאליציי-געצירקען, שותפות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראנדיזיעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. 503

רעכטס-קאנסולטאנט י. מאנעלא

פעטריקאווער 17, זאכאדניא 52א

שנעל, רעעל און בילליג!

Dr. med. Ludwik Rapeport

Pr. Narutowicza 25 (Dzielna)

Telefon 44-10 1000

ספעציאליסט פאר נערווען, בלאזען און האוט-קראנקהייטען

נעמט אן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אווענד.

ד"ר מ. וואפסא

17 וולטשאנסקא 17

טעלעפאן 28-83.

נעהמט אן פון 5 ביז 7 אין אווענד. 1310

„לעטשניצע“ פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראבאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	11–10 3-2 7½–6½
ד"ר רוזשאנער	הויט-און געשלעכטס-קר.	11–10 2–1
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	2-1 8-7
ד"ר יוסטמאן	נערווען-קראנקהייטען	2–12
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	12-10 5-4
ד"ר פאפיערני	פרויען-און געבורטס-הילף	1-11½ 6-5
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטען	4-3 ז.1-2
ד"ר וויינבערג	אינערע, הארץ און לונגען-קר.	1-11 7-5½
ד"ר מטופעל	רענטגען	6-4 12-10
א. גראדזענטשיק	צאהן-ארצט	7–3
נ. ראזעס	צאהן-ארצט	2–9

צאהן-אנגרהיילונג, בעלייכטונגען, קראנען, פאמבען, א אז. וו.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, לעקטריזאציע, אלע מעדיצינישע אנאליזען. א קורס פאר מאסאזש.

אנמעלדונגען נעמען שרייבער (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

חיזום אין דר שפראך.

ב'קויף

בריליאנטען, בישו-טעריע און צאהל דעם פולען ווערט

אכטונג! אין מיין ערשטקלאסיגער אכטונג!

קירזשנער-ייטער

ווערען אנגענומען זעטטלעכע פעלץ-ארבייטען. בעשטעלונגען פון אייגענער און אנפערטרויטע וואארען צו ביליגע פרייזען. גוטע בעדינונגען.

מ. שאליט, פעטריקאווער 33

בעקאנטמאכונג.

די בעוו. פירמע ה. לאזניק האט געעפענט א פראנט-

מעבעל-געשעפט

אויף גדאנסקא (דלוגא) 44, טראמוואי 6 און 8

קויפט פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען, אנצוגער, נייע-מאשינען א. ז. וו. צאהלט די העכסטע פרייזען

בעמערקונג: אין געשעפט איז שטענדיג אויף לאגער פערשידענע מעבעל אין גוטען צושטאנד פריוואטערהייט צו פערקויפען. (פריוואט-וואוינונג בענעדיקטא 28).

בעקאנטמאכונג!

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז אין מיין ערשטקלאסיגען

קירזשנער - טעריער

שאליט, פעטריקאווער 16,

ווערען אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען ווי אויך ווערען אויסגעפערטיגט זעמטליכע פוטער אויסארבייטונגען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורה.

שאליט, פעטריקאווער 16 (פאלודניאווא 3). 798

Hausverwaltungen

übernimmt Dame in Berlin wohnhaft, jedes 1/4 Jahr in Polen seiend. 731

Zu erfahren in Admin. dieses Blattes.

---

2. PŁYN. 8

JASNIEJ SŁONCA

ריינט

פלעקען שויבען, שפיגלען מעטאלען, פלאש, מארמור

SPRÓBUJCIE A PRZEKONACIE SIĘ

„לעטשניצע“ פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

בושעזינער 11, טעל. 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן-קר.	4—8
ד"ר קירשנער	קינדער-קראנקהייטען	12–9 5.30–4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	12–10 6.30–5
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכטס קר.	2–12
ד"ר שטירנפעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3–1
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	2–12.30
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	1–½ 3
ד"ר בראזא	פרויען און געבורטס הילף	4–3

פאנאלק-ספראיע, שפר ד-שטערונגען ווי שטעטלען א. ז. וו. פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהלונג אפער-שאציאנען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פארלאנג — ויזיטען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום ווערען געמאכט אלע ארט אנאליזען, ווי אורי-פלעגמע און בלוט. 2120

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א דענטיסטישער קאבינעט

עס נעהמען אן:

ד"ר זילבערשטיין	צאהן-ארצט	2—9 נ.מ.
ד"ר לאזינסקא מאר זאלפסאא	צאהן-ארצט	7.30—3

קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמבען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

Dr. med. M KERSZNER

Zielona 16, tel. 51-96.

קינדער און אינערליכע קראנקהייטען. 708

נעהמט אן פון 3 ביז 4 נאכמ. און פון 6–7 אווענד.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז: א חודש 4.00 זלאטעס. אויף דער פראווינץ א חודש 6 זלאטעס. אין אויסלאנד מיט 50 פראצענט העכער...

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט 25 גראשען, ... 20 גראשען ... 30 גראשען ... 10 גר. ... 15 גראשען ... 100 ... 50 גראשען ...

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brustowski i D. Silberberg.

Redaktor odpowiedzialny Ch. ...

Czcionkami i druk.: „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.